№ 200 ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 11 1901 ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 11 № 200

ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկ։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յովսէփ եւ Ալէքսանդր Ալէքսանդրովիչ Մէլիք-Բեգլարեանները, Ելիզաւետա Ալէքսանդրովնա Դոլուխանեան եւ Նինա Իվանովնա Մէլիք-Բեգլարեան խորին վշտով յայտնում են ազգականներին եւ ծանօթներին իրանց թանգագին մօր, իսկ վերջինը—սկեսրոջ՝

ԱՆՆԱ ԵԳՈՐՕՎՆԱ ՄԵԼԻՔ-ԲԵԳԼԱՐԵԱՆԻ

մահվան մասին։

Հոգեհանգիստներ՝ երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի $6^1/_2$ ժամին երեկոյեան։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի կունենայ իր բնակարանից (Բարոնսկայա, տ. № 12) հինգշաբթի, սեպտեմբերի 13-ին, առաւօտեան 10 ժամին դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանոցում։ 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջին փորձ. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Այգեգործական ժողովի բացումը. Օպերային ներկայացումները. Նամակ Ալէքսանդրոպոլից. Նամակ Շամշադինի գաւառից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ֆրանսիայից. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ցուցահանդէսը։

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՐՁ

Մենք յայտնել էինք, որ կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան խորհուրդը միտք էր յղացել գումարելու ներկայ ցուցահանդէսի ժամանակ կովկասեան մամուլի գործողների ժողով։ Շաբաթ օր, սեպտեմբերի 8-ին, այդ առիթով կայացաւ կովկասեան մամուլի ներկայացուցիչների նախնական խորհրդակցութիւն։ Մշակվեց մի ծրագիր, որ պէտք է առաջարկվի հաստատութեան։

Մամուլի կարիքները շատ ընդարձակ են և ժողովի քննութեան կարելի էր ենթարկել շատ խնդիրներ։ Սակայն մամուլի ներկայացուցիչները որոշեցին շօշափել միայն մի քանի հարցեր, որոնք ունեն ժամանակակից նշանակութիւն, թողնելով ապագայ ժողովներին աստիճանաբար լայնացնելու քննութեան շրջանը և ծրագրի մէջ մտցնելու աւելի բարդ և պատասխանատու կէտեր։

Խորհրդակցական ժողովում հարցերը ունեն գործնական նշանակութիւն։ Օրինակ, շատ հետաքրքրական հարց է կովկասեան կեանքին վերաբերեալ հեռագիրների հարցը։ Մեր լրագիրները տալիս են հեռագրական տեղեկութիւններ ամբողջ աշխարհի մասին, բայց շատ քիչ բան են հաղորդում Կովկասի մասին. մինչդեռ մեր կովկասեան մամուլը կարող կը լինէր կազմակերպել կովկասեան քաղաքների և գաւառների կեանքի մասին տեղեկութիւններ հաղորդող հեռագրական գործակալութիւն, եթէ նա կարողանար վայելել այն արտօնութիւնները, որոնցով օգտվում է ռուսաց հեռագրական գործակալութիւնը։ Այն ժամանակ մենք կարող կը լինենք հեռագրական տեղեկութիւններ հաղորդել Բագուի, Քութայիսի, Երևանի, Բաթումի և մեր երկրի ուրիշ շրջաններում կատարվող օրվայ նշանաւոր դէպքերի և երևոյթների մասին։

Մամուլը այժմ չէ կարողանում լայն կերպով սփռվել և տարածվել մեր երկրում շնորհիւ հաղորդակցութեան ճանապարհների և պօստատարութեան պակասութիւնների. Մեր [illegible]կան քաղաքների մեծ մասը ստանում է լրագիրը շաբաթը մի կամ երկու անգամ, իսկ գիւղերը ստիպված են մարդ ուղարկել քաղաք կամ մերձաւոր պօստային գրասենեակները և ստանալ իրանց լրագիրները։ Եթէ պօստը կարողանար աւելի յաճախ հասցնել լրագիրները բաժանորդներին, դրանով նա մեծ ծառայութիւն մատուցած կը լինէր լրագրական գործին։

Օրագրական գործունէութեան մէջ մեծ նշանակութիւն ունի հաղորդած լուրերի և տեղեկութիւնների թարմութիւնը։ Այդ պատճառով շատ ցանկալի է, որ գիշերվայ ընթացքում տեղի ունեցող դէպքերը արձանագրվէին հետևեալ օրվայ լրագիրներում. սակայն ներկայումս դա անկարելի է։ Գուցէ հնարաւոր կը լինէր գտնել մի յարմար միջոց այդ պահանջին բաւարար լուծում տալու։ Մամուլի համար անկասկած մեծ դիւրութիւն կը լինէր, եթէ պաշտօնական թերթերից կատարվող արտատպումները նոյնպէս չը պահանջէին յատուկ թոյլտւութիւն։

Մամուլի գործողների ժողովը անկասկած հարց կը յարուցանէ այն յարաբերութիւնների մասին, որոնք գոյութիւն ունեն մամուլի գործողների մէջ և ապաբէգ կը դնէ պատուի դատարանի կամ ուրիշ այնպիսի կազմակերպութիւնների մասին, որոնց նպատակը պէտք է լինի բարոյական պարտաւորութիւններ հաստատել այդ գործողների մէջ դէպի միմեանց։

Եթէ առաջին ժողովը մեծ արդիւնքներ էլ չը տայ, նա յամենայն դէպս մի լաւ գործի սկիզբ կը դնէ և ճանապարհ կը հարթէ ապագայ ժողովների աւելի աջող կազմակերպութեան համար։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՅԳԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Կիրակի, սեպտեմբերի 8-ին, բացվեց այգեգործական ժողովը։ Առաջին հանդիսաւոր նիստը տեղի ունեցաւ առաջին արական գիմնազիայի ուսուցչանոցում, իսկ յետագայ ժողովները կը լինեն չերամապահական կայարանում։ Ժողովը բացելուց առաջ կատարվեց մաղթանք։ Քահանան, իր ճառի մէջ օրինակ բերելով Եգեմական դրախտը, Նոյ նահապետի խաղողի որթ գցելը եւ գինի չինելը, Քրիստոսի քարոզնարը գրում ու խաղողը [illegible], յայտնեց որ այգեգործութիւնը հնուց վայելել է առանձին յարգանք եւ համակրութիւն։

Մաղթանքից յետոյ ժողովի ընդհանուր նախագահ Սուլթան Կրիմ-Գիրէյ յայտարարեց ժողովը բացած։ Ն. Շավրով ծանուցեց, որ ժողովի համար պատրաստ են զեկուցումներ եւ հաւաքված են բազմաթիւ նիւթեր գաւառների կարիքների մասին։

Ա. Քալանթար, որ ներկայ էր ժողովին, իբրեւ Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչ, յայտնեց, որ Թիֆլիս քաղաքը առանձին հետաքրքրութիւն ունի դէպի ժողովի պարապմունքները թէ ընդհանուր եւ թէ իր մասնաւոր նկատումներով. ուրախալի է, որ Թիֆլիսում գումարված ժողովը պէտք է օգտակար լինի ոչ միայն ամբողջ Կովկասեան երկրի, այլ եւ Կրիմի եւ Միջին-Ասիայի համար։ Քաղաքը ինքը ունի 60 դեսեատին անջրդի անտառ, ճեմելիքներ եւ փողոցներում ծառեր. քաղաքի ազգաբնակութիւնը սպառում է մեծ քանակութեամբ մրգեր, որոնց մէջ կան շատ լաւերը, սակայն ոչ այնպիսի մեծ քանակութեամբ, որքան ցանկալի է, եւ մրգավաճառութիւնը դեռ չէ ստացել խելացի կազմակերպութիւն։ Թիֆլիսի վաճառանոցում կան մեծ քանակութեամբ կօնսերվներ, չորացրած մրգեր, որոնք բերված են արտասահմանից, սակայն չը կան այնպիսիները, որոնք կարող են աջողութեամբ պատրաստվել եւ մեր երկրում։

Ա. Եաչեվսկիյ կարդաց մի համառօտ զեկուցում բոյսերի հիւանդութիւնների մասին եւ յայտնեց, որ միլդիուն այս տարի սաստիկ տարածված էր հիւսիսային Կովկասում, օիդիումը—Կախեթում եւ զանազան հիւանդութիւններ երկրի միւս մասերում։ Առանձին անհատներ չեն վստահանում տարէցտարի միատեսակ եռանդով մաքառել հիւանդութիւնների դէմ. ուստի անհրաժեշտ է, որ գիւղական համայնքները կազմակերպեն այդ մաքառման գործը։ Գործին կարողանայ գուցէ ծառայել մի յատուկ կազմակերպութիւն, որ իբրեւ այգեգործական ընկերութեան բաժանմունք՝ սկսէր գործել Անդրկովկասում, նպատակ դնելով միայն բոյսերի հիւանդութիւնների դէմ մաքառումը։

Եաչեվսկու զեկուցումից յետոյ ընտրվեցին նախագահներ՝ առաջիկայ նիստերի համար եւ կազմվեց պարապմունքների ծրագիրը։ Նիստը տեղի ունեցաւ երէկ, սեպտեմբերի 8-ին, երեկոյեան, եւ վերաբերում էր այգեգործութեան ուսուցման խնդիրներին։

Այսօր առաւօտեան, 10 ժամին եւ երեկոյեան 6 ժամին, տեղի կունենան զեկուցումներ բոյսերի հիւանդութիւնների մասին։

Ժողովի անդամները վճռել են առաջիկայ ուրբաթ, շաբաթ եւ կիրակի օրերը այցելել Զակվայի Թէյի տնկարանները, Սակարայի ամերիկական վազերը, Գօրու գաւառի մի-երկու կալուածները եւ Գանձակի գաւառի այգիները։

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Կիրակի, սեպտեմբերի 9-ին, Թիֆլիսի արքունական թատրոնում բացվեց այս տարվայ օպերային ներկայացումների ձմերային սեզօնը ռուսաց «Жизнь за Царя» օպերայով։

Այս տարի օրկէստրը, երգեցիկ խմբերը եւ բալէտը մեծացրած են։ Առաջին ներկայացումից արդէն երեւում էր, որ նրանք աւելի լաւ են կազմված, քան անցեալ տարի։ Գլխաւոր դերերը կատարում էին Թիֆլիսին ծանօթ արտիստները։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

VII

Այժմ, ընթերցող, մտնենք ցուցահանդէսի գլխաւոր պաւիլիօնը եւ կանգ առնենք փոքրիկ ու համեստ անկիւնում—կոյրերի ուսումնարանի բաժնում, որը չափազանց հետաքրքրքիր եւ ուշագրաւ է։

Այստեղ դուք տեսնում էք այն էակների ներկայացուցիչներին, որոնց համար ընդմիշտ փակված է ամբողջ արտաքին աշխարհը, գոյների գեղեցկութեան ամբողջ թագաւորութիւնը, որոնց համար ընդմիշտ կտրված է այն կենսաշարժ կապը, այն մշտական հաղորդակցութիւնը, որ միացնում է մարդ արարածին շրջապատող բնութեան հետ...

Ձեր առաջ աշխատանքի զանազան փորձեր են կատարում (միայն կիրակի, երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը) երկու կոյր երեխաներ՝ մի տղայ եւ մի աղջիկ։—Ահա նստած է մի 10—13 տարեկան աղջիկ եւ թելից մի ինչ որ գործուածք է պատրաստում։ Նայեցէք նրա մատներին. որքան արագ ու վարժ են շարժվում նրանք։ Առանց դէմքը տեսնելու դուք երբէք չէք կարող երեւակայել, թէ մի կոյր արարած է այդ շարժումներ կատարողը։ Դարձէք այժմ դէպի կոյր տղայի կողմը. նա էլ յետ չէ մնում իր ընկերակցից ո՛չ ճարպիկութեան եւ ո՛չ էլ պատրաստած առարկայի նրբութեան կողմից։

Բայց աւելի հետաքրքիր է կոյրերի գիրը—Բրայլի եւ Գեբօլդի սիստեմով)—ու ընթերցանութիւնը (Բրայլի, Ունցիալի եւ Մունի սիստեմով)։ Ինչպէս յայտնի է, դրանց համար գոյութիւն ունի յատուկ գրականութիւն, նոյն իսկ պարբերական հրատարակութիւններ։ Գրքերի մի մասը սովորական տառերից է կազմված, միայն այդ տառերը ռելիեֆ—դուրս ընկած դիրք ունեն, իսկ միւս մասը կազմված է առանձնայատուկ տառերից, որոնք բաղկացած են ռելիեֆ կէտերից։

Գրելու համար գոյութիւն ունեն պղնձէ փոքրիկ տախտակներ եւ ծակաւոր քանոններ։ Տախտակները տողած են այն ձեւով, որ տողերից մէկը մի բաւական խորը փոս է ներկայացնում, իսկ հետեւեալը—բարձրութիւն։ Թուղթը առանձին շրջանակի միջոցով ամրացնում են այդ տախտակի վրա, ապա քանոնը դնում են թղթի վրա, վերցնում են երկաթէ սրածայր գրիչները—(դրանք կօշկակարի բզի նմանութիւն ունեն)—եւ սկսում են գրել քանոնի ծակոտիների միջով։ Նրանք կարող են գրել երկու տեսակ՝ սովորական տառերով, եթէ գրուածքը նշանակված է ոչ կոյր ընթերցողի համար եւ ռելիեֆ տառերով, եթէ գրուածքը կոյր ընթերցողի համար է։ Եթէ ուզենանք գրելու ամբողջ պրօցեսը կարճ խօսքով բնորոշել, պէտք է ասենք՝ գրել—կոյրերի համար կը նշանակէ բզի միջոցով թուղթը այնպէս ծակծկել, որ տառեր ու բառեր դուրս գան։

Ահա այդպիսի գրուածքների եւ գրքերի նմուշներ են դրված սեղանի վրա։ Դրանց մէջ կան նաեւ երկու ալբօմ, որոնցից մէկում զետեղված են դպրոցի բարերարների պատկերները, իսկ միւսը պատկերացնում է դպրոցի ամբողջ կեանքը—նրա ուրախութեան ու աշխատութեան ժամերը, նրա դասարանները, ուսուցիչներին ու աշակերտ—աշակերտուհիներին։

Ահա մի պատկեր, որ ներկայացնում է կոյր երեխաներին ձեռագործով պարապելիս, ահա մի ուրիշը, որ պատկերացնում է աշխարհագրութեան դասը կոյրերի դպրոցում։ Սեղանի վրա դրած է ռելիեֆ երկրագունդը, նրա մօտ կանգնած են աշակերտուհին եւ ուսուցիչը եւ մատների շօշափումով որոնում են աշխարհի այլ եւ այլ մասերը։ Միւս պատկերները ներկայացնում են գրութեան, ընթերցանութեան, կենդանաբանութեան, երաժշտութեան, մարմնամարզութեան ու պարելու դասերը։

Այդ սեղանի շուրջը—պատերի վրա դասաւորված են կոյրերի ձեռագործները—մի կողմում տղայոցը, իսկ միւս կողմում աղջիկներինը։

Արժէ տեսնել այդ իրերը։

Վերջացնելով մեր խօսքը այդ բաժնի մասին, աւելորդ չենք համարում նաեւ մի քանի տեղեկութիւններ հաղորդել կոյրերի դպրոցի մասին, որի հոյակապ շէնութիւնը գտնվում է Թիֆլիսի Հավլաբար թաղում։

Այդ դպրոցում անցեալ 1900 թւին սովորելիս են եղել ընդամենը 35 երեխաներ երկու սեռից, այն է՝ 11 հայ, 10 ռուս, 6 վրացի, 2 գերմանացի, 2 հրէայ, 1 օս, 1 յոյն, 1 իմերէլ եւ 1 կաբարդացի։

Այստեղ ընդունվում են միայն այն երեխաները (7—11 տարեկան հասակում), որոնք երկու աչքից էլ անբուժելի կոյր են, սովորելու ընդունակ են եւ բացի կուրութիւնից մարմնական ուրիշ պակասութիւններ չունեն։

Վերջնական ընդունելութիւնից առաջ դպրոցի վարչութիւնը խնդրատու երեխային 1—2 ամիս պահում է իր մօտ, որպէս զի փորձնականապէս ստուգէ, թէ արդեօք նա սովորելու ընդունակութիւն ունի...

Իւրաքանչիւր գիշերօթիկ երեխայի համար տարեկան վճարն է 300 րուբլի, բայց հարկաւոր դէպքում դպրոցի հոգաբարձութիւնը կարող է կամ պակասեցնել այդ գումարը, կամ բոլորովին ազատել վճարից։

Ն. Թ.

տիստուհիներ եւ արտիստներ, ինչպէս՝ Սուսանինի դերը—բասօ Սիբիրեակով, նրա դստեր Անտօնիդայի դերը—սօպրանօ Գուչչինա, նրա փեսացու Սօբինին — դրամատիկական տենոր Բօզանով եւ Վանեայի դերը—Միխայլովա կօնտրալտօն։

Մենք շատ անգամ առիթ ենք ունեցել անցեալ տարի յիշեալ անձանց մասին խօսելու, թէ նրանց ձայների եւ թէ կատարած դերերի վերաբերմամբ։ Այսքանը միայն կասենք, որ այս չորս դերակատարներն էլ իրանց տեղերումն էին եւ միմեանց լաւ էին ըմբռնում երգեցողութեան մէջ։ Բացի նրանց առանձին երգած կտորներից՝ ուշադրութեան արժանի էր երրորդ գործողութեան մէջ նրանց երգած կվարտէտը, որի մէջ, բացի սօպրանօից, բոլոր ձայները համապատասխան էին միմեանց իրանց զօրութեամբ։

Ապագան ցոյց կը տայ, թէ ինչ աջողութիւն կունենայ օպերան. յոյս կայ, որ իր կոչման բարձր աստիճանին հասնի, որովհետեւ, ինչպէս յայտարարված է, խմբում եւ ծրագրում կան նոր ձայներ եւ նոր պիեսներ։

Այս առաջին ներկայացման ընդհանուր տպաւորութիւնը ուրախալի էր. Թատրօնը լիքն էր եւ, ըստ երեւոյթին, հասարակութիւնը շատ գոհ մնաց ներկայացումից։

Կարա-Մուրզա

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ

Սեպտեմբերի 7-ին

Օգոստոսի 28-ին Մխիթարեանների 200-ամեայ յօբելեանի առիթով կայանալիք երեկոյթը, երեկոյթ կազմողներից անկախ պատճառով, յետաձգվեց եւ տեղի ունեցաւ կիրակի օրը, սեպտեմբերի 2-ին։ Դերասան Խաժակ եւ Սողոմոնեան ամուսինները նախ խաղացին երկու փոքրիկ վօդեվիլներ, որից յետոյ երեկոյթի գրական մասը բացվեց Պէշիկթաշլեանի «Ի բիւր ձայնից» երգով։ Մի խումբ օրիորդներ երգեցին այս եւ ուրիշ գիւղական եղանակով ժողովրդական երգեր։ Ապա պ. Մոճոռեան կարդաց Մխիթար Սեբաստացու կենսագրութիւնը եւ Մխիթարեան միաբանութեան 200-ամեայ գրական գործունէութիւնը։ Դահլիճում, որ լիքն էր հասարակութեամբ, քառորդ ժամ շշուկ չէր լսվում, բոլորը խորին լռութեան մէջ, յառած ուշադրութեամբ լսում էին կարդացողին։ Պ. Մոճոռեան պարզ կերպով ծանօթացրեց հանդիսականներին այդ մեծ, գործունեայ անմահ Մխիթար Սեբաստացու եւ նրա արժանաւոր յաջորդների, Մխիթարեան միաբանութեան 200-ամեայ գործունէութեան հետ, կանգ առնելով այն երախտագիտական զգացմունքների վրա, որ ամեն մի հայ պէտք է տածէ դէպի Մխիթարեանները, առանց դաւանութեան խտրութեան։

Յետոյ պ. Թիրիշչեան գեղեցիկ կերպով նուագեց ճիանուրի վրա «Սէգահ—Ցուաէրնի»։ Կարդացին ոտանաւորներ.—Ալիշանի «Հայոց աշխարհիկ», «Մանկան», տիկին Ազնիւ կարդաց «Հրազդանը» Ալիշանի։ Գեղեցիկ էր պ. Անդրանիկի տաճկահայ բարբառով ոտանաւորը. խոր տպաւորութիւն արեց Ն. Տիգրանեանի դաշնամուրի վրա նուագած «Բայեաթի-Շիրազը»։

Տեղիս հայ կաթօլիկներից բաւական թւով եկած էին երեկոյթ, սիրով աշխատում էին հայ լուսաւորչականների հետ երեկոյթի աջողութեան համար եւ բոլորի դէմքերի վրա կարծես կարդացվում էր «եղբայր ենք մենք»։ Քաղաքային ժողովարանի ձմեռային տունը, որի պատշգամբը զարդարված էր դրօշակներով եւ հարուստ հրավառութեամբ, նայողի վրա այս անգամ այլ տպաւորութիւն էր անում։ Ժողովարանի դռնից ներս մտնողի աչքին էին ընկնում ոտնդուղանները եւ նախասենեակում եղած պատշգամբը, որ զարդարված էին գոյնզգոյն կտորներով։ Դահլիճը եւ սախական ճաշակով չքեղ զարդարված սենեակը՝ մարդու ուշադրութիւնն էին գրաւում։ Դահլիճում, բեմի աջ եւ ձախ կողմերում, շինված էին երկու չքեղ ամբիօններ։ Մէկի վերին մասում գրված էր հ. Ա. Բագրատունի, իսկ միւսի՝ հ. Ղ. Ալիշան։ Այս ամբիօնների մէջ դրված էին հ. Բագրատունու եւ Ալիշանի պատկերները գեղեցիկ շրջանակներով։ Իսկ Մխիթար աբբահօր մեծ դիրքով պատկերը, փառահեղ շրջանակի մէջ, եռոտանի պատուանդանի վրա, աչքի էր ընկնում դահլիճում բեմի վրա։ Ասիական ճաշակով գեղարուեստօրէն չքեղ զարդարված սենեակը այն աստիճան գրաւիչ էր, որ նայողին մեծ բաւականութիւն էր պատճառում։ Սենեակի բոլոր պատերը ծածկված էին գորգերով, թախտերի, նրանց վրա եղած թաւշեայ մութաքաների եւ անկիւններում դրված փոքր սեղանների զարդարանքը շատ գեղեցիկ էր։ Այս սենեակում ի ցոյց դրված էին Ալիշանի, Բագրատունու, Հիւրմիւզի, Զարբանալեանի եւ այլոց ընտիր երկասիրութիւնները։ Պատերի վրա կախված էին Մխիթարեանների պատկերները մետաքսի գոյնաւոր կտորներից շրջապատված։ Այստեղ շարունակ նուագում էր Գ. Տալեանի խումբը թառի վրա։ Սենեակի ճաշակով զարդարանքը, հայ աշուղների ներդաշնակ նուագելն ու երգելը հանդիսականներին գրաւում էին դէպի այդ սենեակը։ Գեղեցիկ վարագոյրներով, յաղթական կամարի նման, սենեակը բաժանված էր երկու մասերի։ Դահլիճում նուագում էր զինուորական երաժշտական խումբը, իսկ գեղարուեստական պավիլիօնում նուագում էր պ. Թիրիշչեանի խումբը ճիանուրի վրա։ Գրականական մասը վերջանալուց յետոյ սկսվեցին պարեր։ Երեկոյթը վերջացաւ ժամը մէկին։ Ժողովուրդը գոհ սրտով հեռացաւ։

Շնորհակալութեան արժանի են երեկոյթի կառավարիչ երդուեալ հաւատարմատար պ. Ց. Տէր-Մարտիրոսեանը, պ. Մ. Ստամբօլցեանը եւ Ցակովբեանը, որոնք չէին խնայել ոչ մի միջոց սախական սենեակը չքեղ զարդարելու։ Երեկոյթին ներկայ էին հայ կաթօլիկ Աբրահամ քահանայ Զաքարեան եւ Պօղոս վարդապետ Նահապետեան, իսկ հայ լուսաւորչական հոգեւորականներից ներկայ էր Արմենակ սարկաւագ Մանիկչեան։

Մ. Ս.

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄՇԱԴԻՆ ԳԱՒԱՌԻՑ

Կարմիր-Աղբիւր գիւղ, սեպտեմբ. 2-ին

Անցեալ տարի երկարատեւ անձրեւները փչացրին Վերին Կարմիր-Աղբիւր գիւղի բոլոր ցանքսերը, այնպէս որ գիւղացիները լաւ սերմացու չունեցան, եւ միջոց էլ չունեցան լաւ սերմացու ձեռք բերելու, ստիպված էին անձրեւից փչացածը, ինչպէս իրանք են ասում, «ածիկ» դարձած ցորենն ու գարին սերմանել։ Ձմեռն էլ ժանտախտը կոտորեց անասունների մեծ մասը, այնպէս որ խեղճ գիւղացիները զրկվեցին թէ կթանից եւ թէ լծկանից։ Գիւղում միմիայն մի քանի մարդու անասունն են գնահատել եւ կոտորել եւ այն էլ մինչեւ [illegible]

Մի այսպիսի հարուածի տակ ընկճված յուսահատ կարմիր-աղբիւրեցուն դեռ սպասում էր ուրիշ աղէտ. այս տարի, յունիսի 6-ին, սարսափելի կարկուտը տասնեւհինգ րոպէում ջարդեց, փշրեց եւ հողին հաւասարեցրեց բոլոր ցանքսերն ու բուսեղէնները։ Բայց չը նայած կարկուտի այս հարուածին, գիւղացիները սկսեցին կորեկ ցանել եւ այն էլ, դժբախտաբար, երկար ժամանակ անձրեւ չեկաւ եւ ցանած կորեկն էլ այրվեց ոչնչացաւ։ Եթէ աւելացնենք այս բոլորի վրա Թուրքերի տարօրինակ առեւտուրը, որ խեղճերի անասունները (ձի, կով, եզը) գողանում են եւ կրկին իրանց վրա ծախում, առնելով իւրաքանչիւրի համար 10—15 ր., հասկանալի կը լինի սրանց դրութիւնը։ Իսկ այսօր, երբ կալի ժամանակն է, կարմիր-աղբիւրեցին դռնէ դուռն ընկած փող է պարտք ուզում, որ հաց առնէ իր քաղցած երեխաներին պահելու, իսկ սերմի համար մտածելու մինչեւ անգամ հնար չունի։ Նա իրան կորցրել է, բառիս բուն նշանակութեամբ, եւ մնացել է շուարած։

Սա երբէք օտարի օգնութեան չէ դիմել, այլ իր հալալ աշխատանքով է ապրել եւ ուրիշներին էլ բաժին հանել։ Իսկ այժմ... ոհ, այժմ նա արտասուքը աչքերին ասում է. «Աղա, հլէ մի բուռը սերմացու էլա տուէք, որ գետինը քցենք եւ կեալ տարի սրանից բէթար օրի չը հասնենք. հալբաթ ուտելու համար էլ Աստուած մի թհար կանի»։ Այո, պէտք է սերմացու տալ, եւ այն էլ շատ շուտ, որովհետեւ սար տեղ է, պէտք է մինչեւ նոյեմբերի 10—20-ը սերմը վերջացած լինի։

Հրաւիրում եմ բարեգործների ուշադրութիւնը այս թշուառների վրա, որոնք այսօր արտասուքը աչքերին աղերսում են մի բուռը սերմացու։ Յոյս ունեմ, որ «Մշակը» չի զլանայ հրաւէր կարդալու այս թշուառների օգտին, քանի որ հազարաւոր թշուառների չէ խնայել իր աջակցութիւնը։

Մ. Հախնազարեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Շուշի, օգոստոսի 29-ին

Յոյս ունեմ չէք մերժի զետեղել «Մշակի» մէջ հայոց դերասանական ընկերութեան հետեւեալ հաշիւը, որ վերջացրինք Շուշի քաղաքում օգոստոսի 22-ին։

Խումբը կազմակերպված էր հետեւեալ անձինքներից. օր.օր. Վարդիթեր, Մարի-Հրանոյշ, տ.տ. Արաքսեան, Փառանձեմ, պ.պ. Պետրոսեան, Արաքսեան, Աղայեան, Ստեփանեան, Զարիֆեան, Մէլիք-Յովսէփեան եւ յուշարար Տիրացեան։ Սէզօնի ընթացքում, որ տեւում է 2 ամիս 7 օր, այն է յունիսի 15-ից մինչեւ օգոստոսի 22-ը, տրված է ընդամենը 22 ներկայացում, որոնց երկուսը ժողովրդական են եղել եւ երկուսը մանկական։ Խաղացված են հետեւեալ պիեսները.—«Կեանքի արժէքը», «Քին», «Զաւակ», «Հոգով աղքատներ», «Սոդոմի կործանումն», «Մեդէա», «Հսկայ Ստրուկներ», «Ընտանեկան Գաղտնիք», «Հայրենիք», «Տէլէֆօնի Օրիորդ», «Սաֆօ», «Պէպօ» (30-ամեակ), «Դարբնոցապետ», «Վերաքննիչ», «Ննջարան վագոնների վերադիտող», «Գնչուհի Զանդաս» եւ «Ռուզան»։

Ընդհանուր մուտք եղել է պրիզներով 3526 ր. 49 կ. ծախք՝ 1386 ր. 49 կ. թատրօնի վարձ 900 ր., աֆիշ, պրօգրամ եւ տոմսակների 140 ր., երաժշտութեան վարձ 210 ր., պարիկների 23 ր. կօնտրօլի 18 ր., ցրիչին 22 ր., յօբելեանի աւելորդ եւ միւս ընդհանուր մանր ծախքեր 73 ր. 49 կ.։ Ընկերութեանը զուտ արդիւնք մնում է 2140 ր., որը բաժանված է ըստ մարկաների հետեւեալ կարգով։

Օր. Վարդիթեր 447 ր., Մարի-Հրանոյշ 173 ր., տ. Արաքսեան 131 ր., Փառանձեմ 119 ր., պ.պ. Պետրոսեան 373 ր., Արաքսեան 284 ր., Ստեփանեան 189 ր., Աղայեան 150 ր., Մէլիք-Յովսէփեան 100 ր., Զարիֆեան 100 ր. եւ յուշարար 74 րուբլի։

Պարտք եմ համարում հրապարակով յայտնել իմ խորին շնորհակալութիւնը թատրօնատէր պ. Նիկիտ Խանդամիրեանին, որը ահա երկու տարի է, համակրելով ժողովրդական եւ մանկական ներկայացումներին, թատրօնի վարձ բոլորովին չէ վերցնում։ Նոյնպէս պարտք եմ համարում յայտնել շնորհակալութիւնս տեղացի բնակիչներ պ.պ. Իսահակ Թաթոսեանին, Միքայէլ Թամիրեանին եւ բոլոր այն անձանց, որոնք նպաստեցին թատրօնական գործին։

Ի դէպ, խնդրում եմ ուղղել եւ այն սխալը, որ տպագրված էր «Մշակի» 175 համարում, որտեղ թղթակիցը պախարակելով «Տելեֆօնի Օրիորդ» պիեսը՝ անուանում է ինձ «տխրահռչակ» թարգմանիչ այդ պիեսի։ Հաստատ կարող եմ հաւատացնել «տխրահռչակ» թղթակցին, որ վերոյիշեալ պիեսի թարգմանութիւնը պատկանում է պ. Շահնազարեանին եւ ոչ ինձ։

Խմբի կառավարիչ՝ Արաքսեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակի» ներկայ № 200-ը, հեռագիրների շատութեան պատճառով, հրատարակվում է $1^{1}/_{2}$ թերթի մեծութեամբ։

—

Շաբաթ, սեպտեմբերի 8-ին, Նորին Մեծութիւն յունաց Թագուհին, Նոցա Բարձրութիւններ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլաեվիչ, Մեծ-Իշխանուհի Մարիա Գէօրգիեվնա, Մեծ-Իշխան Գէօրգի Միխայլովիչ եւ յունական արքայորդի Անդրէյ ժամի 5-ին կէսօրից յետոյ՝ երկաթուղու արտակարգ գնացքով՝ Թիֆլիսից մեկնեցին Բօրժօմ։ Նորին Մեծութիւնը եւ Նոցա Բարձրութիւնները կայարան գնացին այս անգամ Գօլօվինսկի պրօսպէկտով, Վերայի կամուրջով եւ ապա Միքայէլեան եւ միւս փողոցներով։ Ճանապարհի ամբողջ տարածութեան վրա կանգնած էր խուռն բազմութիւն, որ Բարձր Հիւրերի անցնելու ժամանակ ողջունում էր նրանց «ուրա» եւ «զիտօ» աղաղակներով։ Կայարանում, Նորին Մեծութիւն յունաց Թագուհուն եւ Նոցա Բարձրութիւններին ճանապարհ դնելու համար, հաւաքվել էին Մեծ-Իշխան Նիկօլայ Միխայիլովիչ, Կովկասի պ. կառավարչապետ Իշխան Գօլիցին, նրա օգնական գեներալ Ֆրէզէ, Թիֆլիսի նահանգական ազնուականութեան պարագլուխ իշխան Մելիքօվ, Թիֆլիսի կօմենդանտ գեներալ Բէյտէր, Թիֆլիսի նահանգապետի պաշտօնակատար գնդապետ Սվեչին, քաղաքագլուխ Եւանգուլօվ եւ ուրիշները։

—

Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ-Իշխան Միխայիլ Նիկօլայեվիչ հաստատել է Վրաստանի՝ Ռուսաստանի հետ միացման հարիւրամեայ յօբելեանի տօնակատարութեան հետեւեալ ծրագիրը։ Սեպտեմբերի 25-ին—պատարագ եւ հոգեհանգիստ Սիօնի մայր-եկեղեցում հանգուցեալ Թագաւոր Կայսրների, սկսած Պաւէլ I-ից, եւ կովկասեան նշանաւոր գործիչների յիշատակին։ Սեպտեմբերի 26-ին—պատարագ Սիօնի մայր-եկեղեցում եւ եկեղեցական թափօր Սիօնի եկեղեցուց դէպի Գունիբեան հրապարակը եւ մաղթանք այդ հրապարակի վրա։ Ճաշ ազնուականութեան եւ քաղաքի կողմից զօրքին. երեկոյեան՝ հանդիսաւոր ներկայացումն ազնուականութեան կողմից Թիֆլիսի արքունական թատրօնում։ Սեպտեմբերի 27-ին—կովկասեան կառավարչապետի կողմից Թիֆլիսի եւ Քութայիսի նահանգների ազգաբնակութեան ներկայացուցիչներին՝ առաւօտեան ներկայացումն արքունական թատրօնում եւ ապա ժողովրդական տօն ձիարշաւի հրապարակում։ Երեկոյեան՝ ճաշկերոյթ ազնուականութեան կողմից Թիֆլիսի «Կրուժօկի» ձմեռային բնակարանում։ Սեպտեմբերի 28-ին—նախաճաշ քաղաքի կողմից նոյն «Կրուժօկի» ամառային բնակարանում։

—

Ցուցահանդէսը վերջին կիրակի օրը, սեպտեմբերի 9-ին, գրաւել էր այցելուների շատ մեծ բազմութիւն։ Եղանակը լաւ էր ամբողջ ցերեկը։ Երեկոյեան թեթեւ անձրեւեց մի քառորդ ժամ եւ կրկին եղանակը լաւացաւ։ Ցուցահանդէսի թատրօնը լիքն էր հանդիսականներով։

—

Սեւ քաղաքի պանօրաման գրաւում է բազմաթիւ այցելուներ։ Նա ճիշդ գաղափար է տալիս Սեւ քաղաքի ընդհանուր նկարագրի մասին։ Մինչեւ այժմ այդ պանօրաման այցելել են աւելի քան 3000 անձինք։

—

«Вѣстникъ Иностранной Литературы» ամսագրի այս տարվայ սեպտեմբերի համարում տպված է Ռ. Պատկանեանի Մայր Արաքսի բանաստեղծութեան թարգմանութիւնը, որ արել է Վ. Լեբեդեվ համառօտած ձեւով։

—

Շաբաթ օր, սեպտեմբերի 8-ին, Թիֆլիսի արտիստական ընկերութեան դահլիճում կայացաւ երգիչ Գէորգ Ամիրեանի կօնցերտը, մասնակցութեամբ ֆրանսիական երգչուհի Տերեզա Ժօսսէի։ Կօնցերտը կազմված էր եւրօպական եւ ռուսաց հեղինակների երկասիրութիւններից։ Ամիրեանի ձայնը մշակված է եւրօպական ձեւով, ունի աջող եւ սխօրժելի պիանիսիմօ, որ տալիս է գրաւչութիւն ձայնին, բայց դեռ բաւականաչափ արտայայտիչ չէ եւ չէ կարողանում որոշ բնաւորութիւն երգած կտորի ամբողջութեան վերաբերութեամբ։ Երգչուհի Ժօսսէ ունի բարձր ձայն, բազմազան դայլայլիկներ. նա երգեց, բացի ուրիշ կոմպօզիտորներից, նաեւ պ. Ժօսսէի հեղինակած երգերը։ Հասարակութիւնը վարձատրեց երգիչներին ծափահարութիւններով։ Հանդիսականների թիւը մեծ չէր։

—

Ռուսական մամուլի մէջ վերջին ժամանակներս լուր էր տարածված, թէ Ուֆայի քաղաքագլխի ձեռներէցութեամբ պէտք է կայանայ քաղաքագլուխների համաժողով։ Այժմ «Рус. Вѣд.» լրագրին հաղորդում են Պետերբուրգից, թէ այդպիսի համաժողով տեղի չէ ունենալու։

—

Հասարակ ժողովրդի մէջ տեխնիքական գիտելիքներ եւ հողագիտութեան վերաբերեալ տեղեկութիւններ տարածելու նպատակով, լեռնային դէպարտամէնտը շուտով կը սկսէ տպագրել մի շարք հանրամատչելի բրօշիւրներ, որոնք պէտք է ձրիաբար բաժանվեն գիւղական ազգաբնակութեան մէջ։

—

«Рус. Вѣд.» լրագրին հաղորդում են Պետերբուրգից, թէ ֆինլանդական իրաւունքի ամբիօն պէտք է հիմնվի ոչ միայն Պետերբուրգի համալսարանում, ինչպէս հաղորդված էր առաջ, այլ պետութեան բոլոր համալսարաններում։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Նաւթի գինը առ այժմ ընկած է, եւ յոյս էլ չը կայ բարձրանալու։ Ամեն օր սնանկացողների ձայներ են լսվում. վաճառականները յուսահատական դրութեան մէջն են. ամեն օր խանութների ցուցանակների անունները փոփոխութեան են ենթարկվում»։

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ հեռագրում են. «Բացվեց Աստրախանի նահանգի կենդանիների եւ թռչունների ցուցահանդէսը»։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Թեմական դպրոցի նոր հրաւիրված ուսուցիչները արդէն եկել են, բայց մինչեւ այսօր էլ թեմական դպրոցի դռները փակ են։ Հոգաբարձութիւնը շուարման մէջ է. հակառակ խոստումներին, Էջմիածնից դեռ կարգադրութիւն չը կայ։ Այսօր միայն յայտնի եղաւ, որ արդէն կօնդակ է

դուրս եկել, բայց դեռ եւս չի յայտնված բովանդակութիւնը: Հոգեւորական տեսչի մասին եղած կարգադրութիւնը, ինչպէս երեւում է, թողնված է. Վեհափառ Կաթողիկոսը նշանակել է տեսուչ ուսուցիչներից մէկին, Ս. Տէր-Գաբրիէլեանցին»:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Քաղաքը լցվել է մարդկանցով, կենդանութիւն է ստացել, բայց առեւտրին ոչ մի օգուտ չը կայ. ամարանոցներից մարդիկ վերադառնում են դատարկ գրպանով»:

—

ԴՁԼԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր, կիրակի, ամսիս 2-ին, այստեղի ս. Աստուածամօր եկեղեցում մի խումբ երիտասարդութեան նախաձեռնութեամբ հոգեհանգիստ կատարվեց Գրիգոր Ջանշեանի յիշատակին՝ նրա մահվան միամեայ տարեդարձի առիթով: Խօսեց պատարագիչ Նորընծայ Խաչատուր քահանայ Շաթիբեանց»:

—

ՂՈՒԲԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի Մէքքա «հաջ» գնացողներ շատ կան, իսկ Խորասան, Մէշէդ եւ Քէլբալայի գնացողներ չը կան, քանի որ այդ տեղերը գնալու թոյլտուութիւն դեռ չեն տալիս: Գնացողների մէջ կան այնպիսիները, որոնք իրանց ընտանիքների հետ են գնում, մշտապէս ապրելու համար իրանց սրբատեղիներում»:

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Թէեւ Մխիթարեան միաբանութեան 200-ամեայ յոբելեանի ընդհանուր ազգային տօնը մեր քաղաքում պատշաճաւոր կերպով չը տօնվեց, որի համար ցաւել կարելի է միայն, բայց եւ այնպէս, որ [illegible] երիտասարդութեան կողմից մի [illegible] ա-նունով, որի մէջ [illegible] միաբանութեան [illegible] մեր գրական, պատմագիտական, լեզուաբանական եւ [illegible] աշխատութիւնները [illegible] մեր ազգային [illegible] գործում»:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Անա մի քանի օր է, որ եղանակները միանգամայն փոխվեցին, [illegible] հագուստ հագնեցին»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻՑ

Փարիզ, սեպտեմբերի 5-ին

Սարսափելի աղէտը մը վերջերս [illegible] ընկղմեց կարգ մը ֆրանսիացի ընտանիքներ: Անոնց մէջն է Մարիյէ ընտանիքը:

Պ. Լէօն Մարիյէ, պրոֆէսօր Ecole des Hautes Etudes-ի մէջ, [illegible]

[illegible]

Տիկին Մարիյէ [illegible]

[illegible] ղումներով իրենց սեւին դէմ այր մարդուն արհամարհանքը կարդարացնէն: Զարգացած ու մարդկային բարձր խնդիրներու հետամուտ միտք, անձկագին հետաքրքրութիւնով մը կը շահագրգռուէր իր քոյրերու ազատագրումի գործին: Իր չուրջը յարուցուած խաչոր վիճաբանութիւններուն կը մասնակցէր. կը խրատէր, կը քաջալերէր, կը քարոզէր ու միշտ ապացոյցը կուտար տիպար կնոջ մը:

Ահաւասիկ այս ընտանիքն էր, որ հետեւեալ աղէտքին զոհ գնաց:

Մարիէի ընտանիքը ամառը անցնելու համար գիւղագնացութեան ելած էր: Իրենց բարեկամ մէկ քանի ընտանիքներու հետ Լուար գետին վրա պտոյտ մը կատարելու համար շոգենաւակ նստած էին: Յանկարծ օդը փոխուելով գետը կալեկոծի. շոգենաւակը, չը գիտցուիր ինչպէս դարձուածք մը կատարած ատեն կը շրջի ու մէջը գտնուող 17 հոգի գետը կը թափուին: 14-ը կը խեղդուին, որոնց մէջ է նաեւ տիկին Մարիյէ, ու 3-ը անհագին դժուարութիւնով կը յաջողուին ազատիլ: Պ. Մարիյէ գետին մէջտեղ գտնուող խարակին մը վրա կանգնէ ամբողջ գիշերը. հետեւեալ օրը միայն զինքը կը փրկեն: Լրագիրներու պատմածին համեմատ՝ պ. Մարիյէ իր կինը ազատելու համար մաղ կը մնայ, որ իր կեանքը վրա տայ: Խեղդուողներու մէջ ամբողջ ընտանիքներ կան, հայր, քոյր, եղբայր, մեծ մայր եւ այլն:

Այս զարհուրելի աղէտքը ոչ միայն ցաւագին յուզում մը առաջ բերաւ եզերավայրին մէջ, այլ եւ նոյնպէս Պարիզ, ուր թերթերը օրերով զբաղեցան այս դժբաղդ արկածով:

Արկածին զոհ գացող ընտանիքներուն համար պաշտօնական թաղում կատարուեցաւ, իսկ սուգի մէջ ընկղմողներուն ցաւակցութեան խորունկ ու յուզող ցոյցեր:

Տիգրան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Temps» լրագրում հրատարակված է մի հեռագիր հայերի նոր կոտորածի մասին, որ բոլորովին այլ կերպ է լուսաբանում եղելութիւնը, քան թիւրքական աղբիւրները: Ըստ երեւոյթին, սեպտեմբերի 1-ին եւ 2-ին տեղի ունեցած անցքերը մեծ չափեր են ստացել՝ շնորհիւ թիւրքական իշխանութեան կարգադրութիւնների: Գործը սկսվել է շատ սովորական կռւով երկու հոգու մէջ: Բիթլիսի վալին հրաման տուեց անձամբ գնալ Մուշ, իսկ զինուորական մինիստրը իր կողմից հրամայեց անցքերի տեղը ուղարկել ութ բատալիօն զօրք: Յուլիս եւ օգոստոս ամիսների ընթացքում սպանված են աւելի քան 100 հայեր, որոնցից 25-ին սպանել են հինգ օրում: Քրդերը, պատրուակ բռնելով, թէ հայերը սպանել են նրանց պետին, յարձակվեցին մի հայ գիւղի վրա, այրեցին գաշտերից նոր հաւաքած ցորենը եւ 40 հոգու գերի տարան:

—Նէապոլից ոչ հեռու մի տեղում նորերումս վախճանվեց իտալական իրրեդենտիստների պարագլուխ Իմբրիանի: Իտալիայի քաղաքական եւ պարլամենտական կեանքում նա նշանաւոր դեր էր խաղում: Քանի որ ծանր հիւանդութիւնը չէր մեխել նրան անկողնին՝ նա ընդդիմադիր կուսակցութեան ամենաեռանդուն եւ ամենագործունեայ պատգամաւորներից մէկն էր: Ունենալով դիւրաբորբոք, վառվռուն բնաւորութիւն, խօսելու հազուագիւտ ձիրք, համոզմունքի ոյժ եւ որոտալից ձայն, նա առանց դժուարութեան ստիպում էր լսել իրան ամենափոթորկալից րոպէներում եւ աղմկալից վիճաբանութիւնների ժամանակ: Շատ մինիստրութիւններ են դողդողացել նրա մըտրակող, մերկացնող ճառերից եւ շատերը կործանվել են՝ շնորհիւ նրա ոգեւորված մեղադրանքների: Բայց որքան էլ կատակորութեամբ առաջ տանէր Իմբրիանի իր համոզմունքները, նա երբէք թոյլ չէր տալիս իրան անուղղակի միջոցների դիմել՝ իր հակառակորդների դէմ մաքառելու ժամանակ: Նրա հազուագիւտ ազնուութիւնը եւ ազնիւ վերաբերմունքը դէպի ուրիշի կարծիքները հարկադրում էին յարգել նրան ոչ միայն նրա կուսակիցներին, այլ եւ այն քաղաքական գործիչներին, որոնք նրա համոզմունքները չէին դաւանում: Այս հանգամանքը առանձնապէս պարզ երեւաց այն ժամանակ, երբ Իմբրիանի մի քանի տարի առաջ յանկարծակի կերպով հիւանդացաւ. մամուլի բոլոր օրգանները տպեցին նրա վերաբերմամբ համակրական յօդուածներ, որոնց մէջ գովաբանում էին նրա անձնական ազնուութիւնը եւ նրա ձգտումների վսեմութիւնը: Նրա մահով անհետանում է երեքպետեան դաշնակցութեան ամենաանհաշտ թշնամիներից մէկը, որ մինչեւ մահվան րոպէն երազում էր միացնել Իտալիային Տրիէստը եւ միւս իտալական նահանգները, որոնք այժմ պատկանում են Աւստրիային:

—«Local Anzeiger»-ում տպված է մի բըժշկի կարծիք այն յանկարծական փոփոխութեան մասին, որ տեղի ունեցաւ Մակ-Կինլէյի առողջական դրութեան մէջ եւ նրա մահվան պատճառը դարձաւ: Այդ բժշկի կարծիքով, հիւանդութեան ընթացքը առաջին օրերում չէր կարելի բոլորովին բնական համարել: Երբ դժուար անդամահատութիւններ են կատարվում որովայնի շրջանում, միշտ պէտք է ի նկատի ունենալ, որ կարող են բարդութիւններ առաջ գալ: Այս դէպքում բժիշկները երկիւղ էին կրում որովայնաթաղանթի բորբոքումից, որը եւ անշուշտ մահ կը պատճառէր: Սակայն մարմնի ջերմութեան աստիճանը հանգստացրեց բժիշկներին այդ բանի վերաբերմամբ: Զարկերակը նոյնպէս չէր կարելի բնական համարել, որովհետեւ նա մի րոպէում 100 հարուածից աւելի էր խփում, այն ինչ բընական ժամանակ զարկերակի հարուածները 70—80-ից աւելի չեն լինում: Վերջապէս չընչառութիւնը կատարվում էր արագ-արագ, որ համապատասխանում է տենդային դրութեան: Բժիշկը, մատնացոյց անելով այս բոլոր հանգամանքների վրա, ասում է, թէ Նախագահի մահն առաջացել է նրանից, որ նրան բնական ճանապարհով կերակուր տուել են աւելի վաղ, քան պէտք էր: Սակայն, անկասկած է, որ աւելի սպասել չէր կարելի, որովհետեւ սրտի գործունէութիւնն սկսել էր թուլանալ ոյժերի՝ քաղցից առաջացած՝ սպառման պատճառով:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

6 սեպտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Նախաճաշի ժամանակ Դիւնկիրխէնում սեպտեմբերի 5-ին Ֆրանսիական հանրապետութեան Նախագահն ասեց հետեւեալ ճառը. «Ձերդ Մեծութիւն, ամբողջ Ֆրանսիայի անունից, որը Ձեր գալու մասին առաջին տեղեկութիւն ստանալուն պէս իր անսահման ուրախութիւնը յայտնեց իր հէնց նոր ընտրած ընդհանուր խորհուրդների միջոցով, խնդրում եմ Ձեր Մեծութիւնից ընդունել մեր սրտագին բարեմաղթութիւնները եւ ողջոյնները Ֆրանսիային Ձեր այժմեան այցելութեան ժամանակ եւս, որին, ինչպէս եւ հինգ տարի առաջ, Նորին Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհու ներկայութիւնը այդքան դիւթիչ բնաւորութիւն է տալիս: Ֆրանսիական հանրապետութիւնը տեսնում է ապացոյց այն բարի տպաւորութեան, որ դուք պահպանեցիք Ձեր առաջին մեր մէջ լինելու ժամանակից: Ամբողջ երկիրը մանաւանդ զգում է այդ, որ Ձեր Մեծութեան այժմեան ժամանումը աւելի մօտ առնչութիւն ունի նրա զօրքի եւ նաւատորմի հետ, որ կազմում է նրա անխոնջ հոգսերի առարկան: Երկիրը հասկանում է, որ նրանց պաշտպանութեան տակ ինքն կարող է ապահով եւ արժանաւոր կերպով շարունակել իր անդուլ եւ արդիւնաւէտ աշխատանքը: Մեր նաւազների ողջոյնի բացականչութիւնները, որոնք լսվում էին, երբ Ձեր Մեծութիւնները անցնում էին Ֆրանսիական նաւերի գծի երկարութեամբ, նոյն բացագանչութիւններն են, որոնցով ողջունվում են այժմ ամբողջ Ֆրանսիայում այն մեծ ազգի սիրեցեալ Թագաւորը եւ Թագուհին, որին շաղկապում են մերի հետ փոխադարձ համակրութիւնները եւ ընդհանուր շահերը եւ օրից-օր աւելի եւ աւելի համաձայնութեան է յանգում նրանց կառավարութիւնների քաղաքականութիւնը: Թագաւոր, ֆրանսիական նաւատորմը խորին կերպով երախտագէտ է Ձեր հէնց նոր ցոյց տուած պատւի համար, եւ ես, հանդէս գալով որպէս արտայայտիչ նրա զգացմունքների բարձրացնում եմ բաժակը Ձեր Մեծութեան թագաւորութեան փառքի, Նորին Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհու երջանկութեան եւ երկարակեցութեան, Կայսերական Ընտանիքի եւ ռուսական փառաւոր նաւատորմի առաջադիմութեան համար, որը դեռ երէկ եղբայրանում էր մեր նաւատորմի հետ Հեռու Արեւելքի ծովերում»:

—Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց պատասխանել հետեւեալ խօսքերով, «Կայսրուհին եւ Ես առանձին գոհունակութեամբ վերադարձանք Ֆրանսիա, բարեկամ եւ դաշնակից ազգի շըրջանը եւ խորը զգացված ենք Մեզ ցոյց տուած համակրական ընդունելութեամբ: Ես մեծ գոհունակութեամբ դիտում էի հոյակապ հիւսիսային նաւատորմը եւ անկեղծ շնորհակալութիւն եմ յայտնում ձեզ, պարոն Նախագահ, այն ապշեցնող տեսարանի համար, որ դուք ինձ ցոյց տուեցիք, երբ Ես եկայ ֆրանսիական ջրերը: Խմում եմ ֆրանսիական նաւատորմի առաջադիմութեան համար, որը ինչպէս դուք խկոյն ասացիք, եղբայրանում էր իմ նաւատորմի հետ Հեռու Արեւելքի ծովերում: Խըմում եմ ձեր, պարոն Նախագահ, եւ ամբողջ Ֆրանսիայի կենացը»:

«Правительственный Вѣстникъ» լրագրի հեռագիրը: «Դիւնկիրխէն: Դիւնկիրխէնեան շուկայի առեւտրական կանայք ցանկացան օգուտ քաղել իրանց կորպորացիայի հնաւանդ արտօնութիւնից, որը թոյլատրում է նրանց Դիւնկիրխէն այցելող միապետներին եւ միապետութիւնների գլխներին մատուցանել արծաթէ ձուկ: Այն ժամանակ, երբ Թագուհի Կայսրուհին մտնում էր առեւտրական պալատի շինութիւնը, նրանք մատուցին Նորին Մեծութեանը մի հոյակապ արծաթէ ոսկեզօծ ձուկ թաւշեայ բարձի վրա: Զգացված այդ ընծայից, Թագուհի Կայսրուհին ողորմածաբար շնորհակալութիւն յայտնեց նրանց:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ներքին գործերի մինիստրը որոշեց արգելել «Петербургскій Листокъ» լըրագրի հատով վաճառումը մէկ ամսով: Ներքին գործերի մինիստրը որոշեց կրկին թոյլ տալ «Новости» լրագրի հատով վաճառումը:

ՌԷՅՄՍ: Նոյա Մեծութիւններին եւ Լուբէին ընդունեցին քաղաքային տան հանդիսաւոր դահլիճում մէրը, քաղաքային վարչութեան անդամները, սենատորները, պատգամաւորները, պրէֆէկտը եւ վարչութեան այլ ներկայացուցիչները: Զօրահանդէսից վերադարձող զօրքերը ողջունում էին ցնծագնօթաձգութեամբ, նուագախմբերը նուագում էին ռուսական եւ ֆրանսիական հիմները: Հրապարակին նայող բոլոր պատուհանները լցված էին հետաքրքրվողներով, որոնք հիացմունքով ողջունում էին Ռուսաց Կայսրին եւ Կայսրուհուն: Ներկայացնելով Նոյա Մեծութիւններին մունիցիպալիտէտի անդամներին, քաղաքագլուխը ազգաբնակութեան անունից բարեմաղթեց բարօրութիւն Ռուսաստանին եւ, ողջունելով Կայսրին, աւելացրեց, որ Ռէյմսի ազգաբնակութիւնը շնորհակալութեան պարզ զգացմունք է յայտնում Հաագայի կոնֆերէնցիայի Նախաձեռնողին, մի կոնֆերէնցիայի, որը սկսեց ընդհանուր խաղաղութեան հիմք ծառայել: Ապա քաղաքագլուխը ցոյց տուեց Նոյա Մեծութիւններին Ռէյմսի գրադարանի հետաքրքրագոյն առարկաները, դրանց թւում եւ այն աւետարանը, որ գրված էր սլաւոնական լեզուով եւ բաղկացած է երկու գրքերից, ընծայ լօտարինգեան կարդինալի. առաջին գիրքը վերաբերում է տասն եւ մէկերորդ դարին, երկրորդը—տասն եւ չորրորդ դարին: Առաջինի վերաբերմամբ գոյութիւն ունի մի լեգենդա, որով ֆրանսիական թագաւորները նրա վրա երդում էին ուտում կրօնական հանդէսների ժամանակ: Քաղաքագլուխը ցոյց տուեց նոյնպէս մի ձեռագիր 1049 թւի, որ վերաբերում է Հէնրիխ I-ի պսակադրութեան Աննա Եարօսլավնայի հետ, որ կատարվել է Ռէյմսում, մի եւ նոյն ժամանակ ասեց, որ այդ ամուսնութիւնը այն ժամանակ արդէն ներկայացնում էր ֆրանսօ-ռուսական դաշնակցութիւն: Ապա քաղաքագլուխն առաջարկեց Ռէյմսի արդիւնաբերութեան երկու ամենայայտնի արդիւնքի—շամպայնի եւ բիսկվիտների համը տեսնել: Նոյա Մեծութիւնները ողորմածաբար կատարեցին խնդիրքը: Դրանից յետոյ Նոյա Մեծութիւնները այցելեցին մայր տաճարը եւ Վիտրի մարտկոցը: Զօրահանդէսների ժամանակ Ռուսաց Կայսրը ապշած էր թնդանօթաձիգ զօրքի դիւրաշարժութիւնը տեսնելով: Կայսրի խնդիրքով, մօտ բերեցին № 75 թընդանօթը, որ նոր էր արհեստանոցից դուրս բերված: Կայսրը երկար ժամանակ լսեց թընդանօթի մեխանիզմի վերաբերեալ մանրամասն բացատրութիւնները: Կայսրի բազմաթիւ հարցմունքներին, թնդանօթաձիգ պօրուչիկը պատասխանում էր մեծ պարզութեամբ, ցոյց տալով թնդանօթի մի քանի մասերը եւ բացատրութիւններ տալով նրանց գործադրութեան մասին: Կայսրի խնդիրքով թնդանօթն արձակեցին: Նոյա Մեծութիւնների եւ Լուբէի հեռանալու ժամանակ ամբոխը ցոյցեր արեց:

ՎԻՏՐԻ-ԼԷ-ՖՕՐ: Կորտէժը արագութեամբ առաջ էր գնում բուրգունդեան ճանապարհով փոքրաթիւ հետաքրքրվողների միջով, հանդիպելով ճանապարհին զանազան զօրաբաժիններին. գեներալ Բրիւժէր, շրջապատված իր շտաբով, ողջունեց Ռուսաց Կայսրին եւ Կայսրուհուն ու Լուբէին: Մի քանի ողորմած խօսքերին արժանացնելով Բրիւժէրին, Կայսրը դուրս եկաւ կառքից եւ նստեց Ռուսաստանից բերված չորս հոյակապ ձիերից մէկի վրա: Դրանից յետոյ կառքը նստեց Լուբէ, իսկ զինւորական մինիստրը եւ Կայսրի ու Լուբէի սվիտաների օֆիցէրները ձի նստեցին: Բաժանվելով կորտէժից, Կայսրը արագութեամբ դիմեց դէպի աւանպօստները. սվիտան դըժուարութեամբ էր հետեւում նրան: Ճանապարհի վրա կանգնած աւելի բազմամարդ ամբոխը օդը թնդացնում էր ոգեւորված աղաղակներով՝ «կեցցէ Ցարը, կեցցէ Թագուհին»: Կայսրը անցաւ զօրքերի առջեւից, հիանալով նրանց

գերազանց տեսքով։ Կառքերի կառապանները, որոնց մէջ նստած էին Ռուսաց Կայսրուհին եւ սվիտան, հագած ունէին կապոյտ բաճկոններ, կարմիր ժիլէտներ եւ եռագոյն կոկարդներ գլխարկների վրա։ Խօսելով Ռուսաց Կայսրի այցելութեան մասին, «Temps» լրագիրը ուրախութիւն է յայտնում Դիւնկիրխէնում առաջարկված բաժակաճառերի առիթով, որոնց տոնը եւ բնաւորութիւնը շատ լաւ էին, եւ աւելացնում է, որ ֆրանս-ռուսական դաշնակցութիւնը կարծես ներկայացնում է մի բոյս, որը մշտապէս արմատ է գցել Ֆրանսիայում։ Նրա սերմը զօրեղ է, նրա ծաղիկները հիանալի են։ Նրա պտուղները կը հասունանան, եթէ մենք կը գիտենանք որոշել նրանց եւ մանաւանդ եթէ մենք այդ կանենք իր ժամանակին։

ԼՕՆԴՕՆ։ Նոր հակազրահակիր «Կօբրա» դէպի յատակը գնաց Նարմուտի մօտ։ Կարծում են, որ նա դիպել է ծովային խութերին։ Նաւի վրա ծառայողների թիւն էր 60 մարդ. 12 մարդիկ փրկված են, գտնված են 6 դիակներ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Սեպտեմբերի 6-ին Նոյա Կայսերական Մեծութիւնները Ֆրանսիական հանրապետութեան նախագահի հետ առաւօտեան 8 ժամին բարեհաճեցին Կօմպիէնից գնալ զօրահանդէսները Ռէյմսի մօտ, որոնց վերջը Վիտրի մարտկոցի կազեմատներում տեղի ունեցաւ նախաճաշ, որի ժամանակ Լուբէ նախագահը առեց հետեւեալ խօսքերը. «Թագաւոր, երջանիկ եմ յայտնելու Ձերդ Մեծութեանը զօրքի ողջոյնը եւ շնորհակալութիւնը, որը հպարտ եւ երախտագէտ է այն ուշադրութեան համար, որ Դուք բարեհաճեցիք հէնց նոր ցոյց տալ նրան։ Եթէ Ֆրանսիան եւ ֆրանսիական ներկայացուցչութիւնը միատեսակ սրտագին եռանդով իրանց ամբողջ ջանքը թափում են՝ որպէս զի զօրքին տան այն բոլորը, ինչ որ միայն կարող է նպաստել նրա ոյժի ամենաբարձր զարգացմանը, զօրքը եւս, իր կողմից, տալիս է իր ամբողջ հոգին այն բանին, որպէս զի պատրաստ լինի պատասխանելու իւրաքանչիւր րոպէին Ֆրանսիայի կոչին։ Նրա համար Ձեր Մեծութեան ներկայութիւնը այս զօրահանդէսներին միաժամանակ թէ շատ մեծ պարգեւ է եւ թէ ամենամեծ խրախոյս, հրամանատարները այդ բանը գիտեն, զօրքերը այդ զգում են, եւ ես ուրախութեամբ նրանց զգացմունքների թարգմանն եմ հանդիսանում, բարձրացնելով բաժակը ի պատիւ Ձեր Մեծութեան եւ Նորին Մեծութիւն Կայսրուհու եւ դատարկելով նրան ի փառս ռուսաց զօրքի, որ կապված է մերի հետ,—ինչպէս Ձերդ Մեծութիւնը ասեցիք Շալօնում,—զէնքի եղբայրութեան խորին զգացմունքով»։—Այդ բանին Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց պատասխանել. «Զօրահանդէսները, որոնց Մենք նոր ներկայ էինք, հնարաւորութիւն տուեցին Ինձ անձամբ գնահատել կատարելութեան այն աստիճանը, որին հասել է ֆրանսիական փառաւոր զօրքը, եւ դրանով սրտանց ուրախանալ, որպէս արդարացի պարծանքի առարկայ բարեկամ Ֆրանսիայի համար։ Բարձրացնելով բաժակը ի պատիւ ֆրանսիական փառաւոր զօրքի, նրա առաջադիմութեան եւ փառքի, Ես կամենում եմ տեսնել նրա մէջ զօրեղ պաշտպան կարգի եւ արդարութեան, որոնց վրա յենվում են ազգերի խաղաղութիւնը եւ բարեկցութիւնը»։

ՄՕՍԿՎԱ։ Սեպտեմբերի 7-ին բացվեց ձիերի ցուցահանդէս։

ՄՕՍԿՎԱ։ Պալատը քննեց գիւղական տանուտէր Կարգակովի եւ Պրոկուդինօ գիւղի, Սօլդատենկովի հայրենիքի, գիւղացի Բալաշովի գործը, որոնք մեղադրվում են այն բանում, որ նրանք, օգուտ քաղելով Սօլդատենկովի կարգադրութիւնից՝ տալ Պրոկուդինօ գիւղից մարդու գնացող աղջիկներից իւրաքանչիւրին 50 ր., պատրաստում էին կեղծ վկայականներ գոյութիւն չունեցող աղջիկների մարդու գնալու մասին եւ փողերը բաժանում էին իրանց մէջ։ Պալատը մի տարով բանտարգելութեան դատապարտեց Կարգակովին եւ Բալաշովին։

ԿԱՆՏՕՆ։ (Օհիօ)։ Սեպտեմբերի 5-ին տեղի ունեցաւ Մակ-Կինլէյի հանդիսաւոր թաղումը։ Տան մէջ կարճ հոգեհանգիստ կատարվեց, որից յետոյ դագաղը տարվեց մեթոդիական եկեղեցին, ուր Մակ-Կինլէյ ս. Հաղորդութիւնն էր ընդունում։ Դագաղի ետեւից գնում էին Րուզվէլտ, մինիստրները, պատգամաւորութիւնները, վետերանները, զանազան դաշնակցութիւնների անդամները, գեներալները եւ ծովապետները։

ՀՕՆԿՕՆԳ։ Տաօժուն՝ Կվանտունգի եւ Կվանգօի փոխարքան, եւ Լիւկունին՝ Կիանգսուի եւ Կիանգօի փոխարքան, ռէֆօրմների կողմնակիցները, դիմեցին կայսերական պալատին Սինանֆուում մի գրութեամբ, որով բողոքում են այն բանի դէմ, որ օտարազգիներին թշնամի պահպանողական կուսակցութիւնը իր ձեռքը գցեց իշխանութիւնը։ Իրանց բողոքին աւելի մեծ նշանակութիւն տալու համար երկու փոխարքաներն եւս միաժամանակ հրաժարական տուեցին։

ԴԻՒՆԿԻՐԽԷՆ։ «Մասսէն Բարս» նաւի օֆիցերները, ընդունելով իրանց նաւի վրա ռուս օֆիցերներին, նրանց շամպայն առաջարկեցին։ Նաւը դիտելուց յետոյ, որ զարդարված էր դէպքին համապատասխան, «Մասսէնի» հրամանատարը ճառ արտասանեց, որով յիշեցրեց վաղուցվայ այն պատերազմները, որոնց մէջ ֆրանսիացիները եւ ռուսները ճանաչեցին եւ գնահատեցին միմեանց։ Իր ճառը աւարտեց կենացով ի պատիւ Ռուսաց Կայսերական Զոյգի։ Մէկ լէյտէնանտ պատասխանեց կենացով ի պատիւ Լուբէի, Ֆրանսիայի եւ նրա նաւատորմի։ «Մասսէնի» նուագախումբը կատարեց ռուսական օրհներգը։

ՖՐԵԴԷՆՍԲՈՐԳ։ Անգլիական արքայական զոյգը, դանիական թագաժառանգ պրինց Խրիստիան իր ամուսնու հետ եւ պրինց Հանս Գլիւկսբուրգ առաւօտեան 11 ժամին ճանապարհ ընկան դէպի Հէլսինգբորգ՝ շվէդական թագաւորին այցելելու համար նրա ամրոցում։ Բրիտանական «Օսբօրն» զբօսանաւը բերեց բարձրագոյն անձանց Հէլսինգէրից Հէլսինգբորգ։ Անգլիական արքայական զոյգը եւ ուրիշ բարձրագոյն անձինք ափ իջան թնդանօթաձգութեան ուղեկցութեամբ 12 ժամ 15 րօպէին շվէդական հողի վրա։ Պրինց Եւգէնի սրտագին ողջունեց եկողներին, որոնք կառքերով ուղեւորվեցին ամրոցը։

ԿՕՄՊԻԷՆ։ Այսօր, վաղ առաւօտից, մեծ ամբոխ հաւաքվեց պալատի առջեւ՝ արձակելով «Կեցցէ Ռուսաց Կայսերական Զոյգը, կեցցէ Ռուսաստանը» աղաղակներ։—Այսօր առաւօտեան պալատում տեղի ունեցաւ Պետերբուրգի ֆրանսիական դեսպան մարկիզ Մօնտէբէլլօի թոռան մկրտութիւնը։ Բարեհաճութիւնից դրդված Ռուսաց Կայսրը եւ Կայսրուհին ողորմածաբար համաձայնվեցին կնքահայր եւ կնքամայր լինել աւազանի մօտ։ Այսօրվան օրը Նոյա Մեծութիւնները նուիրեցին Կօմպիէնի շրջականներում գտնված պատմական ամրոցների այցելութեանը, զբօսանք կատարելով կառքով։ Այսօր երեկոյեան տեղի ունեցաւ ճաշ Կօմպիէնում, որից յետոյ սկսվեց հանդիսաւոր ընդունելութիւնը։

8 սեպտեմբերի

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Արտաքին գործերի մինիստրը դիմեց ֆրանսիական հաւատարմատար Բապստին՝ Լօրանդօի պահանջի վերաբերեալ հարցի լուծման նախագծով։ Բապստ այդ առաջարկութիւնը իր կառավարութեան հայեցողութեանը ներկայացրեց։

ԿՕՄՊԻԷՆ։ Ռէյմսից Ռուսաց Կայսրի եւ Կայսրուհու Կօմպիէն վերադարձը այնպիսի հոյակապ տեսարան էր ներկայացնում, որ չէ կարող չը տպաւորվել այնտեղ ներկայ եղող միլիօնաւոր ազգաբնակութեան սրտերում։ Ռէյմսի բոլոր բնակիչները այնքան պատրաստականութիւն եւ ջանք գործ դրին իրանց տները զարդարելու համար, որ ամբողջ քաղաքը ներկայացնում էր պատեր, որոնք ամբողջապէս ծածկված էին ծաղիկներով, դրօշակներով, թափանցանկարներով եւ Կայսերական սկզբնատառերով. գեղեցիկ յաղթական կամարները հոյակապ տեսարան էին ներկայացնում։ Փոքր, բայց ոչ պակաս գեղեցիկ շրջանակի մէջ Ռէյմսը իր զարդարանքներով յիշեցնում էր Պարիզը 1896 թւին։ Ժամի վեցն էր, երբ Նոյա Մեծութիւնները նստեցին գնացքը Կօմպիէն գնալու համար։ Ամբողջ ճանապարհի երկարութեամբ, 180 կիլօմէտր տարածութեան վրա, Կայսերական գնացքը անցնում էր մարդկանց երկու պատերի միջոցով, որոնք սրտալից կերպով բացականչում էին «Կեցցէ Կայսրը, կեցցէ Կայսրուհին, կեցցէ Ռուսաստանը»։ Դրանք գիւղացիներն էին, որոնք եկել էին գիւղերից, Նոյա Մեծութիւններին ողջունելու համար երկաթուղու ամբողջ գծի երկարութեամբ։ Երէկվան օրը մի փառաւոր ապացոյց էր այն բանի, որ ազգը ոգեւորված է դէպի Ռուսաստանը հաւատարիմ եւ բոցավառ համակրութեան զգացմունքներով։ Լրագիրները խօսելով Նոյա Մեծութիւններին ցոյց տուած ընդունելութեան մասին, միաձայն խոստովանվում են, որ Օգոստափառ Հիւրերը կարող էին հաւատացած լինել այն բանում, որ եթէ 1896 թւից փոխվել են կառավարչական անձինք, ամբողջ երկրի զգացմունքները մնացել են նոյնը, առաջվան պէս ոգեւորված հայրենասիրութեամբ եւ խորին համակրութեամբ դէպէ բարեկամ եւ դաշնակից ազգի Թագաւորը եւ Թագուհին։

ԴԱՆՑԻԳ։ Կայսրը շնորհեց պրինց Ցուինին կարմիր Արծուի մեծ խաչ։

ԼՕՆԴՕՆ։ Տարկաստլի մօտ տեղի ունեցած պատերազմում անգլիացիների կորուստը աւելի նշանաւոր էր, քան ինչ որ հաղորդված էր առաջ. չը հաշւելով օֆիցերներին, սպանված են 30 ուլաններ, վիրաւորված են 38։

ԼՕՆԴՕՆ։ Կիտչեներ հաղորդում է Պրէտօրիայից. «Արքայական հեծեալ արտիլէրիայի երկու թնդանօթներ շրջապատվեցին Ֆլանկֆօնտէյնի մօտ թշնամու աւելի ուժեղ զօրաբաժնով եւ թշնամու ձեռքն ընկան։ Մէկ պօրուչիկ սպանվեց։ Ուղարկված են անգլիական զօրասիւններ թշնամուն հալածելու համար։

8 սեպտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Правительственный Вѣстникъ»-ի հեռագիրը. «Կօմպիէն։ Սեպտեմբերի 7-ին Կօմպիէնի պալատում հանրապետութեան նախագահը, ի պատիւ Նոյա Մեծութիւնների, հանդիսաւոր ճաշկերոյթ տուեց, որին մասնակցում էին 120 հոգի։ Ճաշկերոյթից յետոյ պալատի եկեղեցում տեղի ունեցաւ ներկայացում—gala»։

ՌԻԳԱ։ Սեպտեմբերի 8-ին, մաղթանքից յետոյ, որ կատարեց մայր եկեղեցում սրբազան Անտօնի, բացվեց նահանգի կառավարիչների (земскій начальникъ) առաջին համաժողովը։

ԵԼԻՍԱՎԷՏՊՕԼ։ Սպանվեց յայտնի աւազակապետ, Նուխու բնակիչ Ջանկա-Ակբէր-օղլի, որ մեղադրվում էր տաժանակիր աշխատանքներից մի քանի անգամ փախչելու եւ մի շարք յանդուգն սպանութիւնների մէջ։

ԲԷՏԷՆԻ։ Բարձրագոյն Անձինք հանրապետութեան նախագահի եւ շքախմբի հետ եկան զօրահանդէսի դաշտը ժամի 10-ին։ Ռուսաց Կայսրը, որ Պրէօբրօժէնեան գնդի գնդապետի համազգեստով է, եւ զինուորական մինիստր Անդրէ նստած են ձիերի վրա։ Կայսրուհու կառքը եւ Լուբէի ու Վալդէկ-Ռուսսօյի կառքը միայնակ անցնում են զօրքերի առաջից։ Տիկին Լուբէ եւ մինիստրները իրանց կանանց հետ գնում են դէպի տրիբունը։ Անձրեւը սկսում է կաթկաթել։

ԲԷՏԷՆԻ։ Զօրահանդէսն սկսվեց ժամի 10-ին եւ 45 րօպէին։ Ռուսաց Կայսրը եւ Լուբէ շրջում են զօրքերի շարքերի առաջ. զօրքերը ողջունում են, լսվում են թմբուկների բոմբիւն եւ փողերի շռինդ։ Զինուորական երաժշտական խումբը նուագում է հանդիպման եղանակը եւ Մարսէլիէզ։ Ռուսաց Կայսրը ողջունում է, իսկ Լուբէ վերցնում է գլխարկը խոնարհվող դրօշակների առաջ։ Կայսրը եւ Լուբէ մտնում են պատւաւոր տրիբունը այն ժամանակ, երբ գեներալ Անդրէ մատուցանում է Թագուհի Կայսրուհուն, ֆրանսիական զօրքի բոլոր գեներալների կողմից, մի հիանալի կողով հազւագիւտ ծաղիկներով։ Նորին Մեծութիւն Կայսրուհին, սրտաշարժված մատուցած պարգեւից, շնորհակալութիւն է յայտնում։ Ամբոխը լցնում է օդը ցնծութեան աղաղակներով։ Տրիբունի մէջ հնչում են ծափահարութեան ձայներ։ Լսվում են աղաղակներ,—«կեցցէ Ռուսաստանը, կեցցէ Կայսրը, կեցցէ զօրքը»։

ԿՕՄՊԻԷՆ։ Ճաշը տեղի ունեցաւ ժամի 7-ին հանդիսաւոր դահլիճում, որ հիանալի կերպով զարդարված էր։ Նոյա Մեծութիւնները տեղ գրաւեցին դահլիճի կենտրօնում։ Կայսրուհու աջ կողմում նստած էր նախագահ Լուբէ, իսկ Կայսրի ձախ կողմում—նստած էին տիկին Լուբէ, պատգամաւորների ժողովի եւ սենատի նախագահները, մինիստրները, կոմս Լամզդորֆ, Նոյա Մեծութիւնների եւ Լուբէի շքախումբը, դէպարտամէնտի վարչութեան անդամները եւ գրականութեան ու գեղարուեստի աշխարհի նշանաւոր ներկայացուցիչները։ Ոչ մի ճառ չարտասանվեց։ Կօմպիէնում կէսօրից յետոյ Լուբէ եւ Վալդէկ-Ռուսսօ անպաշտպան կերպով գնացին քաղաքային տունը ոտքով. բազմաթիւ ամբոխը ճանապարհին ողջունում էր նրանց։ Նախագահը մեծ դժուարութեամբ ճանապարհ էր բաց անում իր համար ամբոխի մէջ։ Պատասխանելով քաղաքապետի բարեմաղթութիւններին, Լուբէ շնորհաւորեց նրան, որ այնքան լաւ է կառավարում քաղաքը։ Ամրոցը յետ դառնալիս՝ ամբոխը Լուբէին նոր ոգեւորված ցոյցեր արեց։

ԿՕՄՊԻԷՆ։ Ճաշից յետոյ ներկայ եղողները գնացին դահլիճը, ուր պատրաստած էր սուրճ։ Լուբէ ներկայացրեց Կայսրին շատ նշանաւոր մարդկանց։ Կայսրը արժանացրեց նրանց շատ սիրալիր վարմունքի եւ խօսակցութեան։ Դրանից յետոյ սկսվեց հանդիսաւոր ներկայացումն։

9 սեպտեմբերի

ԲԷՏԷՆԻ։ Զօրահանդէս։ Զօրքերը արագութեամբ հաւաքվում են։ Ժամի 9-ի եւ 30 րօպէի մօտ նրանք բոլորը զօրահանդէսի դաշտումն են, իրանց երեք կողմերով կազմելով քառանկիւնի, որի չորրորդ կողմը կազմում են տրիբունները։ Բարձրանում է զինուորական մի օդապարիկ, զարդարված ռուսական եւ ֆրանսիական գոյների ժապաւէններով։ Պատւաւոր տրիբունը փոքր առ փոքր լցվում է։ Գալիս են Կազիմիր Պերիէ, կարդինալ Լանժենիէ, Կօնստան, Ժիւլ եւ Պօլ Կամբօն, Բիէնէմէ, Սօսսիէ, Բիլլօ, Ցուրլինդէն, Ֆլօրանտէն եւ ուրիշները, նոյնպէս եւ երկու ժողովների բիւրօների անդամները։ Ժամի 9-ին եւ 55 րօպէին Կայսերական գնացքը հասաւ Ֆրէնուայի կայարանը։ Սկսվում է ողջոյնի թնդանօթաձգութիւն, որ կրկնվում է 101 անգամ։ Պատւաւոր տրիբունի կայմի վրա սկսում է ծածանել կայսերական դրօշակ։

ԿՕՄՊԻԷՆ։ Ռուսաց Կայսրը շնորհեց Վալդէկ-Ռուսսօյին, Դէշանէլին եւ Ֆալիէրին Ալէքսանդր Նեւսկու շքանշանը, իսկ մինիստրներին—Սպիտակ Արծուի շքանշանը։ Լուբէ մատուցեց Նորին Մեծութեան մի հիանալի գոբէլէն, իսկ Նորին Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհուն—Սեվրեան յախճապակեայ մի ժողովածու։

ԿՕՄՊԻԷՆ։ Նոյա Մեծութիւնները ժամի 4-ին վերադարձան մեծ պարտէզում կատարած զբօսանքից, որից յետոյ ներկայ գտնվեցին դեսպան Մօնտէբէլլօի թոռան մկրտութեանը։ Կնքահօր դերը կատարում էր Ռուսաց Կայսրը։ Ապա Բարձր Հիւրերին առաջարկվեց թէյ։

ԿՕՄՊԻԷՆ։ Թատրօնական դահլիճը հիանալի կերպով զարդարված է։ Կայսրը եւ Կայսրուհին տեղ էին գրաւել թատրօնի մէջ տեղում, աջ եւ ձախ ունենալով պ. Լուբէին եւ տ. Լուբէին։ Կայսրուհին հագել էր շրջազգեստ մետաքսեայ տիւլից, ուսի վրա կրում էր ժապաւէն, գլխին՝ ադամանդեայ վարսակալ՝ հինգ երկար շարք ադամանդներով եւ լայն մարգարտեայ մանեակ։ Կայսրը հագել էր գվարդիական նշանազգեստ եւ կրում էր պատւաւոր լէգիօնի շքանշանի ժապաւէնը։ Լուբէ կրում էր Անդրէ Նախակոչի շքանշանի ժապաւէնը։ Դահլիճը հիանալի տպաւորութիւն էր գործում։ Կանանց հանդերձները եւ տղամարդկանց պաշտօնազգեստները փայլում էին էլէքտրական լոյսի ճառագայթների մէջ։ Տեսարանը կախարդական էր։ Նորին Մեծութեան եւ Լուբէի շքախմբին պատկանող անձինք կրում էին իրանց շնորհված շքանշանները։ Նոյա Մեծութիւնները մեծ հետաքրքրութեամբ վերաբերվեցին ներկայացմանը, որը շատ աջող էր, եւ մի քանի անգամ ծափահարութիւնների նշաններ տուին։ Ներկայացումից յետոյ Նոյա Մեծութիւնները անցան իրանց սենեակները։

ՌԷՅՄՍ։ Սեպտեմբերի 8-ին, առաւօտեան, ժամի 8-ին, բարեյաջող եղանակի ժամանակ, Նոյա Մեծութիւնները, իրանց ուղեկից ունենալով հանրապետութեան նախագահին, պատգամաւորների ժողովի եւ սենատի նախագահներին, մինիստրներին, կոմս Լամզդորֆին, իշխան Ուրուսովին, գեներալներին, բարօն Ֆրէդէրիկսին եւ գեներալ Սախարովին, երկաթուղով գնացին Բէտէնի, որպէս զի ներկայ լինեն մեծ զօրահանդէսին։ Կօմպիէնի պալատից մինչեւ կայարան Նոյա Մեծութիւնների կառքերը անցնում էին խուռն ամբոխի շարքերի միջից, որ թնդացնում էր օդը ոգեւորված աղաղակներով։ Բոլոր տները, սկսած պատուհաններից մինչեւ կտուրները, լիքն էին ժողովրդով։ Օդի մէջ անընդհատ գոռոց էր լսւում «ուրայի» աղաղակներից։ Երկար ճանապարհի ամբողջ տարածութեան վրա Կայսերական գնացքին դիմաւորում էին ժողովրդի ահագին խմբեր, որոնք եկել էին հարեւան գիւղերից եւ քաղաքներից՝ Կայսրին եւ Կայսրուհուն ողջունելու համար։ Ժամի 10-ն էր եւ 15 րօպէն, երբ Նոյա Մեծութիւնները հասան Բետէնի, որտեղ կառուցված է յատուկ կայարան երեք դահլիճներով։ Դաշտում խփված է Կայսերական վրան, որի շուրջը զետեղված են պատւաւոր տրիբուն, վեց մեծ տրիբուններ եւ երկու մեծ բեմեր՝ հրաւիրվածների եւ հասարակութեան համար։ Հէնց որ Նոյա Մեծութիւնները տեղ գրաւեցին, սկսվեց զօրահանդէսը։ Հսկայական զինուորական տեսարանը թողնում էր ոյժի, գիտութեան, դիմացկունութեան եւ կարգապահութեան անջնջելի տպաւորութեան, որոնք հիմա յատուկ

են ֆրանսիական զարմանալի զօրքին։ 150։000 զինուորներ անցան Ռուսաց Կայսրի առաջից, մրցելով միմեանց հետ եռանդի, կանոնաւորութեան եւ աշխուժութեան մէջ։ Պարիզից եւ միւս քաղաքներից, ինչպէս նաեւ գիւղերից եկել էին Նոցա Մեծութիւններին ողջունելու եւ այս հրաշալի հանդէսին ներկայ լինելու համար ժողովրդի բազմախուռն խմբեր, որոնց սրտերը համակված էին մի զգացմունքով, եւ այս զգացմունքը արտայայտվում էր «կեցցէ կայսրը, կեցցէ զօրքը» աղաղակներով։ Զօրահանդէսից յետոյ, ժամի 2-ին եւ 30 րոպէին, Նոցա Մեծութիւնները հանրապետութեան Նախագահի, մինիստրների եւ գեներալների հետ միասին անցան մի յատուկ պավիլիօն, որտեղ նախաճաշ էր պատրաստած 400 հոգու համար։

ԲԷՏԷՆԻ։ Զօրահանդէս։ Զօրքերի շարքով անցնելը ահագին աջողութիւն ունեցաւ։ Հետեւակ գնդերի քայլուածքը հիանալի է։ Տասներեք օր տեւող դժուար զօրախաղերը եւ երկար ու յոգնեցուցիչ տեղափոխումները սարսափելի եղանակով վարած արտերի վրայով յոգնածութեան ոչ մի հետք չեն թողել զինուորների վրա։ Ազատ, ռազմային քայլուածքը մեծ ուշադրութիւն գրաւեց։ Այդ զինուորների մէջ ցանկութիւն է նկատվում ցոյց տալու, որ իրանք գտնվում են իրանց պարտականութեան բարձրութեան վրա։ Կայսրը, Կայսրուհին եւ Լուբէ ոտքի կանգնեցին, երբ անցնում էին դրօշակները։ Ամբոխը անընդհատ ծափահարում է։ Այնուհետեւ արագաքայլ անցնում է հեծելազօրքը։ Փոշու բացակայութիւնը հնարաւորութիւն է տալիս զուարճանալ այդ հիանալի տեսարանով։ Հանդիսատեսները ոտքի են կանգնում եւ ոգեւորված ծափահարում են։ Մեծամթիւ ամբոխը առանձնապէս ոգեւորված ցոյց է անում 11-րդ զօրաբաժնին, որ «երկաթէ զօրաբաժին» է կոչվում։ Զօրաբաժիններից մէկը անցնում է լօթարինգեան քայլերգ նուագելով, մի ուրիշը «Père la Victoire» նուագելով։ Այդ սաստիկ տպաւորութիւն է գործում, առիթ տալով երկարատեւ ոգեւորված ցոյցերի։

ԲԷՏԷՆԻ։ Զօրահանդէս։ Կորպուսային եւ դիվիզիային թնդանօթաձիգ զօրքը անցաւ միատեղ։ Այնուհետեւ անցաւ ծանր թնդանօթաձիգ զօրքը։ Այդ ժամանակ Նորին Մեծութիւնը բարեհաճեց աւելի մեծ ուշադրութեամբ դիտել։ Թնդանօթաձիգ զօրքը անցաւ հիանալի կերպով հաւասարվելով։ Բոլոր շարժումները ի մի ձուլվեցին։ Մեծ կարգ ու կանոնով կատարված զօրանցքը ահագին տպաւորութիւն գործեց։ Օդագնաց զօրախումբը հետեւում էր նրանց 150 մէտր բարձրացած օդապարիկի մէջ։ Վէլօսիպէդիստների զօրախմբերին հանդիպեցին սովորական ոգեւորված աղաղակներով։ Զօրանցքը վերջացաւ 12 ժ. 55 ր.։ Հեծելազօրքը պատրաստվում է յարձակում գործելու։ Գեներալ Բրիւժէր եւ նրա կողքին զետեղված օտարազգի օֆիցէրները մօտենում են տրիբունային, որպէս զի չը խանգարեն շարժման։

ԲԷՏԷՆԻ։ Ցերեկվայ ժամի 1-ին գեներալ Բրիւժէր բարձրացնում է թուրը, էսկադրոնների գլուխն է անցնում եւ սկսում են արշաւել։ Ձրահները, սաղաւարտները, սրերը շողշողում են, հեծեալ եգէրների բաց կապտագոյն դօլմանները զուբեկան բծերի նման երեւում են դրագունների մռայլ թիկնոցների մէջ։ Ուլանների եւ դրագունների վառ կարմիր ու սպիտակ դրօշանիշները հրաշալի ու վեհ տեսարան են ներկայացնում, որ հանդիսատեսները հանդիպում են միահամուռ ցնծութեամբ։ Ձիերի ոտնաձայնի աղմուկը հետզհետէ սաստկանում է եւ հարիւր մէտր տարածութիւն մնացած գեներալ Բրիւժէր նշան է անում եւ մարդկանց ու ձիերի այդ ահագին բազմութիւնը կանգ է առնում ու մնում անշարժ։ Լսվում են որոտալից ծափահարութիւններ։ Բազմութիւնը աղաղակում է՝ «կեցցէ զօրքը, կեցցեն Ցարը եւ Ցարուհին, կեցցէ Լուբէն, կեցցէ հանրապետութիւնը, կեցցէ Ֆրանսիան» եւ Բրիւժէր առաջ է անցնում ու խոնարհեցնում է թուրը։ Նոցա Մեծութիւնները եւ Լուբէ ողջունում են յաղնկայս, որից յետոյ կառք են նստում ու գնում են վրանը, ուր նախաճաշ է պատրաստված։ Վրանը հասնելուց յետոյ Նոցա Մեծութիւնները առժամանակ հեռացան մասնաւոր դահլիճ, որից յետոյ Լուբէ գեներալներին ներկայացրեց Նոցա Մեծութիւններին։ Այնուհետեւ նախագահը թեւը առեց Կայսրուհուն, իսկ Կայսրը՝ տիկին Լուբէյին եւ դիմեցին սեղանատունը։ Զօրահանդէսի դաշտից հեռանալուց առաջ Բէվուալ արքայի զօրապետներին ներկայացրեց Նորին Մեծութեանը։ Զօրահանդէսը վերջանալուց յետոյ անձրեւ եկաւ եւ բազմութիւնը, որ նստոտել էր խոտի վրա նախաճաշելու, թագստի տեղ էր փնտռում հիասթափված. յատուկ գնացքներում տեղ բռնելու համար քիչ էր մնում իրար գլուխ ջարդէին։

ԲԷՏԷՆԻ։ Զօրահանդէսից յետոյ, նախաճաշի վրա, Լուբէ վերկացաւ հանդիսաւոր լռութեան մէջ եւ արտասանեց հետեւեալ ճառը. «Թագաւոր, ֆրանսիական հանրապետութեան շնորհակալութիւնը յայտնելով Ձերդ Մեծութեան եւ Նորին Մեծութեան Կայսրուհուն այն բանի համար, որ Դուք բարեհաճեցիք ներկայ լինել այս օրերի քաջալերիչ տեսարաններին, ես մտքով տեղափոխվում եմ դէպի այն քաղաքական նախընթաց մեծ գործողութիւնը, որի հետեւանքն է Նրանց ամբողջ նշանակութիւնը։ Ձեր արժանափառ Ծնող Կայսր Ալէքսանդր III-ի եւ Նախագահ Կարնօյի ձեռքով նախապատրաստված ու կազմված եւ Ձերդ Մեծութեան ու Նախագահ Ֆէլիքս Ֆօրի միջոցով «Pothuau»-ի վրա հանդիսաւոր կերպով յայտարարված ֆրանս-ռուսա՛ան դաշնակցութիւնը արդէն ամրապնդվել է եւ բերել իր պտուղները։ Եթէ ամենքի համար անկասկած է Նրա հիմքը կազմող խաղաղասիրական գաղափարը, եւս աւելի ամենքը պէտք է խոստովանեն, որ Նա իշխողաբար նպաստեց հաւասարակշռութեան պահպանման եւրօպական պետութիւնների մէջ, ինչպէս նաեւ պահպանեց այն պայմանները, որոնք անհրաժեշտ են խաղաղութեան համար, որ, արդիւնաւէտ լինելու համար, չը պէտք է կասկածելի մնար։ Այդ դաշնակցութիւնը զարգանում էր տարիների ընթացքում։ «Շարժումը» եւ ծագած հարցերը գտնում էին նրան աչալուրջ, վճռական, իր շահերը համաշխարհային շահերի հետ հաշտեցնող, չափաւոր, որովհետեւ նա հզօր է, եւ նախօրօք պատրաստ արդարութեան եւ մարդասիրութեան թելադրած որոշումների։ «Նոր շարժումը», նրա արդէն պատճառած բարիքը գրաւական են այն բարիքի համար, որ նա պատճառելու է ապագայում, եւ այդ անպայման հաւատով, երկիւղած յիշատակով յարգելով գործի ազնիւ հիմնադիրներին, գործ, որի աքանչելի նուիրագործումն է այսօրվայ օրը, ես բարձրացնում եմ բաժակս Ձերդ Մեծութեան, Նորին Մեծութեան Կայսրուհու եւ Ձեր ամբողջ Ընտանիքի փառքի եւ բարօրութեան համար, եւ Ֆրանսիայի բարեկամ դաշնակից Ռուսաստանի մեծութեան եւ աջողութեան համար»։ Նուագախումբը նուագեց ռուսաց օրհներգը։

ՊԱՐԻԶ։ Նախագահ Լուբէ, Վալդէկ-Ռուսօ եւ կառավարութեան անդամները 6 ժ. 45 ր. ժամանեցին Պարիզ։ Ժողովուրդը նրանց հանդիպեց ոգեւորված բացականչութիւններով։ Լուբէ վերադարձաւ Ելիսեան պալատը 7 ժամին. ոչ մի միջնադէպք տեղի չունեցաւ։

ԴԻՒՆԿԻՐԽԷՆ։ Ի պատիւ ռուսաց ծովային ունտէր-օֆիցէրների կազմած տօնախմբութիւնը փայլուն բնաւորութիւն էր կրում։ Հիւրասիրութիւնը, որի միջոցին շամպայն գինի տրվեց ամենքին, պատրաստված էր հրդեհաշէջ գնդի զօրանոցում։ Հացկերոյթին եկել էին ծովապետ Մէնար, ռուսաց օֆիցէրները, քաղաքապետը, գեներալներ։ Տեղի ունեցաւ խաղարձ սրտագին բաժակաճառերի փոխանակութիւն։

ՌԷՅՄՍ։ Նոցա Մեծութիւնները ժամի 4-ին Ֆրէնուանեան կայարանից մեկնեցին, ուղղվելով Պանի Մօզէլի վրա։ Լուբէ, տիկին Լուբէ եւ մինիստրները վերադարձան Պարիզ 4 ժ. 15 ր.։ Հրաժեշտի ողջոյնը շատ սրտագին բնաւորութիւն էր կրում։

ՊԱՆԻ ՄՕԶԵԼԻ ՎՐԱ։ Մեծ կենդանութիւն է տիրում։ Ինժեներդ արագաձիգ բատալիօնը զինուորական պատիւներ է տալիս Թագակիրներին։ Կայսերական գնացքը կը ժամանէ Պանի 9 ժ. 15 ր. եւ կը մեկնէ հիլ Կեօլնի վրայով։ Նա կանցնէ սահմանը առանց կանգ առնելու։

ՌԷՅՄՍ։ Գնացքի վագօնը նստելուց առաջ Կայսրը դիմեց Լուբէին եւ մի քանի խօսք ասաց։ Լուբէ պատասխանեց գլուխ տալով։ Կայսրը եւ նախագահը մնացին այդ դրութեան մէջ մօտ 2 րոպէ։ Բոլոր հայեացքները ուղղված էին նրանց վրա։ Գետափի վրա խռնված բազմութիւնը, որ պատկանում էր հասարակութեան բարձր դասին, չէր ծածկում իր ցնծութիւնը։

9 սեպտեմբերի

ԲԷՏԷՆԻ։ Լուբէ արտասանեց իր բաժակաճառը, տալով խօսքերին առանձին ոյժ եւ ոչ առանց յուզմունքի, որը տիրեց բոլոր ներկայ եղողներին եւ աւելի եւս աճեց, երբ Նորին Մեծութիւնը սկսեց արտասանել իր պատասխանը պարզ եւ որոշ ձայնով, «Պարոն Նախագահ, այն րոպէին, երբ Մենք թողնում ենք Ֆրանսիան, ուր Մենք էլի մի անգամ գտանք այնքան սրտագին եւ ջերմ ընդունելութիւն, Ես զգում եմ պահանջ յայտնել ձեզ, թէ որքան Մենք դրա համար անկեղծ շնորհակալ ենք եւ թէ որքան Մենք դրանով զգացված ենք։ Մենք, Կայսրուհին եւ Ես, մշտապէս կը պահպանենք թանգագին յիշողութիւն այդ մի քանի օրերի մասին, որոնք այնքան հարուստ էին տպաւորութիւններով եւ որոնք խորը կերպով տպաւորվեցին մեր սրտերում եւ թէ հեռուից, թէ մօտիկուց կը շարունակենք հաղորդակից լինել այն բոլորին, ինչ վերաբերում է բարեկամ Ֆրանսիային։ Մեր երկիրները միացնող կապերը աւելի եւս ամրացան եւ նոր նուիրագործութիւն ստացան փոխադարձ համակրութեան վկայութիւնների մէջ, որոնք պերճախօս կերպով երեւեցան այստեղ եւ այնքան ջերմ արձագանք գտան Ռուսաստանում (Շարժում)։ Սրտագին միութիւնը երկու մեծ պետութիւնների միջեւ, որոնք ոգեւորված են ամենախաղաղասէր դիտաւորութիւններով, եւ որոնք, գիտենալով յարգանք ներշնչել դէպի իրանց իրաւունքները, աշխատում են ամենեւին չը խախտել ուրիշների իրաւունքները,—ներկայացնում է խաղաղասիրութեան մի ամենաթանգագին տարր ամբողջ մարդկութեան համար (Շարժում)։ Ես խմում եմ Մեր բարեկամ եւ դաշնակից Ֆրանսիայի քաջարի զօրքի եւ գերազանց ֆրանսիական նաւատորմի կենացը» (Հիացած բացականչութիւններ)։ Թոյլ տուէք ինձ, պարոն Նախագահ, կրկնել ձեզ Մեր ամբողջ շնորհակալութիւնը եւ բարձրացնել ի պատիւ ձեզ Մեր բաժակը»։ Նուագախումբն աժեց մարսէլիէզ։ Գոհունակութեան շատ նկատելի զգացմունքով ֆրանսիացիները եւ ռուսները յաճախակի բաժակներ էին բարձրացնում ի պատիւ Կայսրի, Կայսրուհու եւ Լուբէի։

ՌԷՅՄՍ։ Զօրախաղ։ Նախագահ Լուբէի ի պատիւ Նոցա Մեծութիւնների տուած նախաճաշը 500 անձանց համար էր պատրաստված։ Այն վրանը, որի մէջ նախաճաշը տեղի ունեցաւ, գեղեցիկ զարդարված էր յաղթական նշաններով՝ զրահներով, դրօշակներով, սրերով, սաղաւարտներով, ծաղիկներով եւ բոյսերով։ Կայսրուհին, որը իւրաքանչիւր ճաշի ժամանակ սեղանի վրա Իր առաջ գտնում էր էդէլվէյսի փունջ, այսօր եւս, վերջին նախաճաշի ժամանակ, Իր առաջ ունէր նոյնպիսի փունջ ժապաւէնով, որի վրա գրված էին ողջոյնի խօսքեր։ Նոցա Մեծութիւնները տեղ ունէին բռնած սեղանի մէջտեղ։ Կայսրի ձախ կողմը նստած է տիկին Լուբէ, Կայսրուհու աջ կողմը—Նախագահ Լուբէ։ Նորին Մեծութիւնը շնորհեց Դէլկասէին Իր եւ Կայսրուհու պատկերները ստորագրութիւններով։ Գեղարուեստօրէն շինած շրջանակը զարդարված է ադամանդներով։

ՌԷՅՄՍ։ Գնացքը նստելուց առաջ, Նոցա Մեծութիւնները խօսակցում էին ներկայ եղողների հետ։ Կայսրուհին սեղմեց տիկին Լուբէի ձեռքը, յայտնելով նրան շնորհակալութիւն, որից յետոյ արժանացրեց մինիստրների կանանց եւս ձեռքը սեղմելով, նոյնպէս եւ տիկին Դէչանէլի եւ տիկին Ֆալիէրի։ Կայսրը սեղմեց գեներալ Անդրէի ձեռքը, յայտնելով նրան մեծ գոհունակութիւն ֆրանսիական զօրքի առաջադիմութիւնների առիթով, որոնց վկայ էր Ինքը։ Դրանից յետոյ Նորին Մեծութիւնը սեղմեց մինիստրների ձեռքը եւ Վալդէկ-Ռուսօի ձեռքը, որին արժանացրեց խօսակցութեան, եւ ապա սեղմեց տիկին Լուբէի, տիկին Դէչանէլի, տիկին Վալդէկ-Ռուսօի ձեռքերը։ Լուբէն եւ տիկին Լուբէն ուղեկցում էին Կայսրին եւ Կայսրուհուն դէպի վագօնը։ Նորին Մեծութիւնը մի քանի անգամ ողորմածաբար սեղմեց տիկին Լուբէի ձեռքը, նոյն բանն անում էր Կայսրուհին։ Նոցա Մեծութիւնները ապա սեղմեցին տիկին Լուբէի ձեռքը, որից յետոյ Լուբէն եւ իր ամուսինը հեռացան կայսերական գնացքից։ Տրվում է գնացքը շարժվելու նշանը։ Նոցա Մեծութիւնները, կանգնելով վագօնի պատուհանի մօտ, ուղարկում են հրաժեշտի ողջոյն։ Կայսրը ողջունում է զինուորականների ձեւով։ Կայսրուհին գլուխ է տալիս։ Պլատֆորմի վրա բոլոր գտնվողները գլխարկները հանում են. արձակվում է թնդանօթ. զօրքերը ողջունում են. նուագախմբերը սկսում են նուագել. բոլոր կուրծքերից «կեցցէ Ռուսաստանը» աղաղակներ են դուրս թռչում։

ՊԱՐԻԶ։ Կայսրը հրաժեշտ տալով Վալդէկ-Ռուսօին, խնդրեց նրան ընդունել հարիւր հազար ֆրանկ Պարիզի չքաւորների համար, 15,000 ֆրանկ Դիւնկիրխէնի չքաւորների համար, 15,000 ֆրանկ Կոմպիէնի կարօտ բնակիչների համար, 15,000 ֆրանկ Ռէյմսի նոյնատեսակ բնակիչների համար եւ 500 ֆրանկ Ռիպօում, Տուրի մօտ, տեղի ունեցած պայթիւնի զոհերի համար։

ՀԱԱԳԱ. Միջազգային միջնորդ դատարանի վարչական խորհրդի անդամները գրաւոր ծանուցագիր ստացան, թէ բօէրների միջնորդութիւնը գործը միջնորդ դատարանով վճռելու վերաբերմամբ կառաջարկվի վարչական խորհրդի մերձակայ նստի քննութեանը։

ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ։ Բօէրական միսսիայի անդամները, «Handeesblatt»-ի խօսքով, երէկ երկարատեւ խօսակցութիւն ունէին մինիստր-նախագահ Ռուպպէրի հետ։

10 սեպտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ներքին գործերի մինիստրը որոշեց արգելել «Петербургская Газета» լրագրի հատավ վաճառումը մէկ ամսով։

ԿՈՒՐԳԱՆ։ Բացված է Երրորդ հոգեւոր դպրոցը նահանգում։

ԿԷՕԼՆ։ Գնացքը, Ռուսաց Կայսերական Զոյգով, անցաւ Կէօլնի վրայով առաւօտեան 4 ժամ 15 րոպէին առանց կանգ առնելու։

ԲՐԷՄԷՆ։ Գնացքը Ռուսաց Կայսերական Զոյգով անցաւ բրէմէնով 1 ժամ 15 րոպէին կէսօրից յետոյ։

ՀԱՄԲՈՒՐԳ։ Ռուսաց Կայսերական Զոյգը ժամանեց 3 ժամ 30 րոպէին կէսօրից յետոյ եւ մի քանի րոպէից յետոյ շարունակեց ճանապարհը դէպի Կիլ։ Կոմս Լամզդորֆ հեռացաւ գնացքից՝ Բերլին գնալու համար, որտեղից նա սեպտեմբերի 9-ին, երեկոյեան 11 ժամին, ճանապարհ ընկաւ Պետերբուրգ։

ԿԻԼ։ Ռուսաց Կայսերական Զոյգը ժամանեց 6 ժամ 15 րոպէին. դիմաւորեցին պրինց Հէնրիխ իր ամուսնու հետ, Օգոստափառ դուստրները, պրինց Պեօտր Ալէքսանդրովիչ Օլդէնբուրգեան դուքսը իր ամուսնով եւ յունաց Նիկոլայ արքայորդին, որից յետոյ գնացին դէպի պալատը, ուր անցկացրին երեք ժամ, որից յետոյ Օգոստափառ երեխաների հետ բարեհաճեցին շարունակել ճանապարհը։ Նոցա Մեծութիւնների հետ միասին Կիլից ճանապարհ ընկան Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ալէքսանդրովնա եւ Պրինց Պեօտր Ալէքսանդրովիչ Օլդէնբուրգսկի։

ԴԻՒՆԿԻՐԽԷՆ։ Ֆրանս-ռուսական ցոյցերը շարունակվում են։ Կայսերական գվարդիական գնդի նուագախումբը մի քանի կօնցերտներ է տալիս։ Մի լուրջ դէպք պատահեց, որը քիչ էր մնում շատերի մահվան պատճառ դառնար. «Свѣтлана» կրէյսէրի փոքրիկ կամուրջը կոտրվեց ամբոխի ծանրութեան տակ եւ վեց հոգի ջուրն ընկան, բայց բոլորն էլ ազատվեցին, դրանց թւում եւ երեք ռուսներ։

ՌՕՄԻՆՏԷՆ։ Վիլհելմ կայսրը ժամանեց մօտ 7 ժամին Ռօմինտէնեան որսորդական ամրոցը։

ՊԷԿԻՆ։ Քաղաքում կատարեալ հանդարտութիւն է տիրում։ Այն ժամանակից, որ այնտեղից հեռացան պետութիւնների զօրքերը, կարգը պահպանում են Լիանչիկայի զօրքերը։ Ազգաբնակութիւնը առհասարակ բարեկամաբար է վերաբերվում դէպի օտարազգիները, որոնք առանց զէնքի այցելում են քաղաքի բոլոր մասերը եւ արուարձանները եւ չեն ենթարկվում բռնութիւններին։ Պրինց Ցին այսօր գրաւոր կերպով տեղեկացրեց դեսպաններին, որ չինական կառավարութիւնը պատրաստվում է ուղարկել երեք պատգամաւորութիւն, որոնց կառաջնորդեն դօէտայ եւ երկու պրէֆէկտ։ Պատգամաւորութիւնները կայցելեն Աւստրալիա, Ամէրիկա, Ֆիլիպպեան կղզիները, Ճաւա, Բօրնէօ, Սայգօն եւ Սինգապուր՝ համոզելու համար տեղական չինացիներին մասնակցելու այն փոխառութեան հանգանակութեանը, որ նշանակված է վարձատրութիւնը վճարելու համար։ Դրա հետ միաժամանակ Ցին խնդրում էր դեսպաններին տալ չինացիներին հաւատարմանամակներ։—Պէկին ժամանեց կօրէական կառավարութեան մէջ գտնվող ֆրանսիական հիւպատոսութեան գործակալը՝ հողաբաժին գնելու կօրէյական դեսպանատան կառուցանելու համար։

ԿԱԶԱՆ։ Տեղի ունեցաւ համալսարանի աստղաբաշխական նոր դիտանոցի բացումը, որ Էնգէլգարտեան է անուանված։

ՌԻԳԱ։ Ժամանեց Լիֆլեանդիայի նահանգապետ գեներալ-մայոր Պաշկով։

ԳԷԼԶԻՆԳՖԷՐ։ Պրինց Պեօտր Ալէքսանդրովիչ Դուքս Օլդէնբուրգսկի իր ամուսնու հետ եւ յունաց արքայորդի Նիկոլայ կէսօրից յետոյ $2^1/_2$ ժամին ուղեւորվեցին Կիլ։ Ֆրէդէնսբորգից մինչ Հէլզինգէր ճանապարհ էին գնում

նրանց արքայական ընտանիքի միացած անդամները։

ՊԱՐԻԶ։ Զօրահանդէսը վերջացնելուց յետոյ, Պարիզի քաղաքային խորհրդի Նախագահ Դոսսէ միջնորդում էր ունկնդրութեան համար, որը տուեց նրան Ռուսաց Կայսրը։ Դոսսէ ողջունեց Նորին Մեծութեանը քաղաքային խորհրդի կողմից, եւ մի եւ նոյն ժամանակ յարգանքով Պարիզի ազգաբնակութեան ցաւակցութիւնը յայտնեց այն բանի առիթով, որ նա չէ կարող ողջունել Նրան, ինչպէս 1896 թւին։ Կայսրը շնորհակալութիւն յայտնեց քաղաքային խորհրդի զգացմունքների համար. աւելացնելով իր խնդիրքը յայտնե նրա ընկերներին Նորին Մեծութեան եւ Կայսրուհու շնորհակալութիւնը ողջոյնի այն ուղերձի համար, որ ստացան Դիւնկերխէնում։ Կայսրը ցաւակցութիւն յայտնեց, որ այս անգամ չէ կարող այցելել Պարիզը։

ԲԵՐԳԷՆ։ Երեկոյեան 11 ժամ 45 րոպէին մեծ հրդեհ տեղի ունեցաւ Ալվերսէում։ Մանուֆակտուր եւ այլ ապրանքների, նոյնպէս կէրօսինի պահեստները կրակին առատ նիւթ էին տալիս. մի քանի շինութիւններ այրվեցին։ Հրդեհը կպաւ եւ մի քանի դատարկ նաւերին եւ ստիպված եղան նաւերը հեռացնել նաւահանգիստներից։ Մի հրդեհաշէջ զինուոր սպանվեց, մէկ ուրիշը ծանր վիրաւորված է։ Հրդեհի պատճառած վնասը շատ մեծ է։

ՊԱՆԻ ՄՕԶԷԼԻ ՎՐԱ։ Կայսերական գնացքը անցաւ սահմանի վրայով նշանակված ժամին։

ՊԱՐԻԶ։ Անջնջելի եւ ուրախ տպաւորութիւնը, որ գործեց ամբողջ Ֆրանսիայում Ռուսաց Կայսերական Զոյգի այցելութիւնը, այսօր ընդհանուր պերճախօս արտայայտութիւն գտաւ եւ մամուլի մէջ։ «Journal» եւ «Temps» լրագիրները ասում են, որ Ռուսաց Կայսրի նոր այցելութիւնը աւելի վերաբերում էր զօրքին եւ նաւատորմին, ահա թէ ինչու համար պրօգրամը համարեա բացառապէս զինուորական բնաւորութիւն էր կրում. պրօգրամի երեք գլխաւոր կէտերն էին՝ ծովային զօրահանդէս Դիւնկիրխէնում, Կայսրի մասնակցութիւնը զօրահանդէսներին եւ, վերջապէս, զօրահանդէսը Բէտէնիում։ Բարեկամ եւ դաշնակից Միապետի կողմից մեր զօրքերին ուղղած գովասանքները թափանցեցին բոլոր ֆրանսիացիների սրտերը։ Հանրապետութեան Նախագահի հայրենասիրութեամբ համակված ճառերը երկրի եւ ազգի պաշտօնական ներկայացուցիչների միաբան զգացմունքների ճիշդ արտայայտութիւնն էին։ Մէլինի ղեկավարութեամբ հրատարակվող «République» լրագիրը Թագակիրների գալուստին նուիրեց մի ոգեւորված յօդուած, որի գլխաւոր հիմքերը հետեւեալներն են. «Երբէք դեռ չեն արտասանվել աւելի գեղեցիկ խաղաղասէր խօսքեր աւելի եւս փառահեղ տեսարանից յետոյ։ Վերջին տեսակցութեան եւ այն խօսքերի, որոնցով փոխանակվում էին Նորին Մեծութիւնը եւ Նախագահ Լուբէ, բնորոշ գիծը անպայման անկեղծութիւնն է, լի արժանապատւութեամբ, որ հիմնված է իր ոյժի գիտակցութեան վրա։ Ֆրանս-ռուսական դաշնակցութիւնը նուիրված է խաղաղութեան կուլտին, երկիրների գիտաւորութիւններն ազնիւ են եւ խաղաղասէր։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.

Ն. Մ. Ջիկօվանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Ն. Ի. Գզելիեվ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Զ. Ի. Բաբանասեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.

Ա. Գ. Նարապետեանց—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ն. Ն. Ռոստոմբէկով—6—7 ժ. վիրաբուժութեան և մորթու հ.

Ն. Ի. Գզելիեվ—7—8 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 ժ.

Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Օ. Տ. Առվանիտակի—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԱՍԽԱԲԱԴԻ Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան մանկական պարտէզի համար

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ՎԱՐԺՈՒՀԻ

որը ծանօթ լինէր ռուսաց լեզուին։ Պայմանների մասին խմանալ Թիֆլիսում, իշխանուհի Մ. Թումանեանի մօտ (Բարեատինսկայա փող., № 8) երեկոյեան 4—6 ժամը։ 1—2

ՑԷՆՋԱՒՈՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Քաղաքային երկդասեան ուսուցչի եւ գիմնազիայի հայոց լեզուի ուսուցչի իրաւունքներով։ Տալիս է մասնաւոր դասեր հայոց եւ ռուսաց լեզուներից եւ թուաբանութիւնից։ Ցանկութիւն ունի ծառայել նաեւ հայոց դպրոցներում։

Հասցէս՝ Тифлисъ, Троицкая улица, домъ № 11, кв. Мелкумова. 2—5

Լոյս տեսաւ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

(200-ամեայ յօբելեանի առիթով)

Գինն է 5 կոպ.

Դիմել. Գուտտէնբէրգ գրավաճառանոց, Լօրիս-Մէլիքեան փողոց, № 11։ 3—5

ԻՄ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻՆ ՄԱԳԱԶԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ԳԱՆՁԱՊԱՀ

հմուտ ռուսաց լեզուին. ամսավճար 20 րուբլի, սենեակ եւ ճաշ։

Դիմել՝ Ногайскъ (Таврич. губ.) Никитѣ Егоровичу Черчепову. 3—4

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է

ՄԷԿ ՏՆԱՅԻՆ ՎԱՐԺՈՒՀԻ

Ջարջույում (Закасп. край) մի ընտանիքում երեխաների հետ պարապելու համար՝ հայերէնից եւ ռուսերէնից։ Ցանկացողները պայմանների մասին կարող են դիմել՝ Թիֆլիս, գրախանութ «Գուտտենբերգ» (Լօրիս-Մէլիքեան փողոց № 11) Գալստեանին։ 4—6

Մ. Տ. ՎԱՍԻԼԻԵՎԻ

ՋՈՒԹԱԿԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԿՈՒՐՍԵՐ

Պարապմունքները սկսվում են սեպտեմբերի 1-ից։ Վարձը ամբողջ ուսումնական տարվայ համար—80 րուբլի. վճարը կիսամեակներով։ Ընդունելութիւնը ամենայն օր, ժամի 10-ից մինչեւ 5-ը եւ 5-ից մինչեւ 7-ը։ Грибоѣдовская, № 5։ 8—11

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

ԳԷՈՐԳ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ։

Ընդունում է ամեն օր, առաւօտեան 9—11 ժ., երեկոյեան (բացի կիրակի օրից) 6—7 ժ.։ Վէլիամինօվսկայա փողոց, տ. 24։

3—5 (հ. չ. ե.)

ԴՊՐՈՑ

ԿԱՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ

երկու սեռի մանուկների համար։ Ընդունվում են երեխաներ պատրաստականի բոլոր բաժանմունքները եւ նոր բացվելիք առաջին (աղջիկների համար երկրորդ) դասարանը։ Աշակերտների թիւը սահմանափակված է։ Դիմել օգոստոսի 26-ից։ Բեհբութեան (Նօվօ-Սադօվայա) փող., սեփ. տ. № 29։ 19—20

Լոյս տեսաւ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ

„ՄԻ ԽՄԻՐ“

2-դ տպագրութեամբ։ (3 պատկ.)

ԳԻՆՆ է 5 Կ.

Դիմել՝ Книжный магазинъ Гуттенбергъ, կենտրոնական գրավաճառանոց եւ հեղինակի մօտ. Д-ру В. Арцруни. 4—10

ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ

Դ Պ Ր Ո Ց

ՕՐ. Ն. Գ. ՇԱՀՈՒՄԵԱՆԻ

Աշակերտուհիների ընդունելութիւնը ամենայն օր, ժամը 9-ից—2-ը։

Հասցէն՝ Թիֆլիս, Մուղնու եկեղեցու հանդէպ, № 13. 8—8

Գանձակի Հայոց Հոգեւոր Կառավարութեան

Առեանի մէջ նշանակված է աճուրդ այս 1901 թւի նոյեմբերի 26-ին եւ կրկնաճուրդ նոյն ամսի 30-ին վարձով տալու համար ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռին պատկանող քարավանսարան նրա մէջի վաթսուն եւ ինն խանութներով, երկու նկուղներով եւ այլն, որոնք գտնվում են Գանձակ քաղաքի առաջին մասում, երեք տարի ժամանակով, սկսած 1902 թւի յունվարի մէկից մինչեւ 1905 թւի յունվարի մէկը։

Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են կարդալ պայմանները յիշեալ Հոգեւոր Կառավարութեան Դիւանատան մէջ ամեն օր, առաւօտեան 9 ժամից մինչեւ ցերեկվայ 2 ժամը, բացի տօն եւ կիրակի օրերը։ Աճրդախօսութիւնը սկսվելու է 1202 րուբլի գումարից։

Անդամ Հոգեւոր Կառավարութեան՝ Մկրտիչ քահանայ Տէր-Ցովսէփեան

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւն

«ՄԵՍՍԱԺԷՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ»—«MESSAGERIES MARITIMES».

15/28-ին Սեպտեմբերի մեկնելու է Բաթումից, երեկոյեան ժամը 5-ին «SIDON» շոգենաւը, հանդիպելով Տրապիզոն, Սամսոն, Կ. Պոլիս, Դարդանէլ, Դէդէաղաճ, Սալոնիկ, Սիրա, Պատրաս, Մարսէյլ, Հավր եւ Լոնդոն։

Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակները մինչեւ Պարիզ, նոյնպէս եւ մինչեւ Շանղհայ (Չինաստանում), Վլադիվոստոկ գնացողների համար, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում պակասեցրած գներով։

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին՝ հարկաւոր տեղեկութիւնների համար դիմել Ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալ՝ պ. Վ. Ցակօբեանին, նախկին Արծրունու գալէրէյում, թիւ 127, տելեֆոն թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է 9—1 ժամը եւ 5—7-ը երեկոյեան։ 1—1

Սարգիս Վ. Աբրահամեան

Адр. Сололаки, уголъ Гановской и Садовой, д. Маркарова, № 27 и 31.

Սովորեցնում եւ պատրաստում է երկու սեռի անձանց չորս ամսվայ ընթացքում, երաշխաւորութեամբ եւ հարկաւոր դէպքում—յանձնարարականներ տալով պարապմունքներ գտնելու համար

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

1) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն իր բոլոր ճիւղերով. գիւղատնտեսական, նաւթարդիւնաբերական, գործարանական, առեւտրական, բանկային եւ շոգենաւային հաշուապահութիւն։

2) Առեւտրական թուաբանութիւն.

3) Առեւտրական թղթակցութիւն։

4) Պարտամուրհակի օրէնքները։

5) Գեղագրութիւն, ուսումնասիրութիւն զանազանատեսակ շրիֆտների եւ ուղղումն ամենավատ ձեռքերի։

Հասցէն՝ ՍՈԼՕԼԱԿ, Գանօվսկայա եւ Սադօվայա փողոցների անկիւն, տուն Մարգարեանի №№ 27 եւ 31։

Կարելի է տեսնել առաւօտեան ժամի 9-ից մինչեւ 11-ը եւ 4-ից մինչեւ 7-ը երեկոյեան։ 16—25

ՇՂԹԱՅ

Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութեան Վարչութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն պ.պ. բաժնետէրերի, որ երրորդ 10%-ի վճարը, այսինքն իւրաքանչիւր փային 10 րուբլի, նշանակված է սոյն սեպտեմբերի 14-ից մինչեւ 22-ը ներփակված։

Բաժնետէրերը վճարման ժամանակ պէտք է ներկայացնեն բաժնետոմսերը։

Նաեւ յիշեցնում է Ընկերութեան պայմանագրի 7-րդ յօդուածը։

Ընկերութեան գրասենեակը, Երեւանեան հրապարակ, տուն Խարազեանի։

(4, 11, 14, 17, 21). 2—5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Լերմօնտօվսկայա փողոց, № 9)

Ցանկացողները ունենալ իրանց առեւտրական գործերի համար ուսման ընթացքը աւարտած աշակերտներ եւ աշակերտուհիներ, թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնողին, Ս. Մանուէլեանցին։ Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատված ծրագրի համեմատ, եւ ունեն օրինաւոր ատեստատներ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍԿՍՎԵԼՈՒ ԵՆ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ

Կուրսերի ծրագիրը եւ կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Տովմանօվների բանկային գրասենեակում եւ կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ ТИФЛИСЪ, учредителю коммерческихъ курсовъ С. П. Мануэльянцу. (ե.) 12—12

Կօնֆէտի եւ Շօկօլադի գործարան

„Փ. Ն. ՓՐԻԴՕՆԵԱՆ“

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Առաջարկում է թարմ կարամէլ մրգեղէնից, մօնպանսէ, մարմէլադ, պաստիլա, զէֆիր եւ այլն։

Պատուէրներով դիմել գործարան. Պավլօվսկայա փողոց, սեփական տուն, տէլէֆօն № 362.

Սեփական գործարանական խանութը գտնվում է Մէյդանում, եղբ. Հէջուբեանների տանը, տէլէֆօն № 772.

Մեր ապրանքները ծախվում են բոլոր կօլօնիական խանութներում։

Բագուի եւ Բագուի գաւառի համար ներկայացուցիչ է Նիկ. Սամարչեանց, Միքայէլեան փող., տ. Աշումեանի։

52—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 10 Сентября 1901 г.

Электропечатня Грузин. Изд. Т—ва, Б.-Ванкская ул.